

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal  
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS  
Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.  
Postatakarékpénztári csekszámla: 43,916.



**Dr. Baltazár Dezső**

## 25 éves püspöki jubileumára.

Baltazár Dezső 25 éves püspöki jubileumára megfujjuk a kürtöket. Úgy hisszük, hogy erre az ötszörös lustrumra is méltán vonatkozik az írás szava: „Akkor mindenütt kürtöltess, hogy annak szava mindenütt hallassék.”<sup>1</sup> Kürtjeink az Úr dicsőségét zengik, mert ezt mondjuk a jubiláló püspöknek: „A mi atyáink Istene választott ki tégedet.”<sup>2</sup> És mi ezért a választásért adunk hálát az Istennek.

Együtt száll fel imádságunk a Mindenhatóhoz a mi püspökünk fohászával, aki maga is mindent az Isten kegyelmének köszön: „Megsokasítottad az én nagyságomat, énhozzám fordulván megvigasztaltál engemet”<sup>3</sup> „az én lábaimat olyakká tetted, mint a szarvasokéi és az én magas helyeimre állítottál engemet”<sup>4</sup>

Az már maga nagy ajándék, ha az Isten megengedi az ő szolgájának, hogy ilyen hosszú időn át ilyen felelősséggel teljes, nehéz hivatást betölthessen. Az apostollal együtt felkiálthat a püspök is: „az én mindennapi zaklattatásom, az összes gyülekezetek gondja!”<sup>5</sup> Ezt a hivatalt 25 évig hordozni óriási nagy dolog, hát még ha el is mondhatjuk, hogy a mi püspökünk, népét „az ő kezeinek okossága szerint vezérlette”<sup>6</sup>

Ámde hol van annyi zászló, amennyit össze kellene hordanunk és meghajtanunk Baltazár Dezső előtt azért, hogy ő ez alatt a hosszú idő alatt nemcsak nagyszerűen betöltötte tisztét, hanem ezenfelül még rendkívüli értékek aranyát és drágaköveit is szórta szét mindig közöttünk. Egy emberöltőn át püspöknek lenni is érdem, hát még nagy püspöknek lenni!

Egy folyton felfelé ívelő pálya pihenőjén megállva hisszük és reméljük, imádkozunk is érte, hogy ez a pálya még hosszú úton, sokáig mindig magasabbra vezessen és hogy az Úr áldásának napsütése sokszor ragyogja be azt fényözömmel. A pálya derekán értékítéletet adni korainak látszik. Mégis úgy érezzük, hogy szokásos díszretek tömjénezése helyett, a jubiláló püspök érchez hasonló alakjához sokkal méltóbb, ha a történetíró pragmatizmusával az eddigi pálya jellegzetes sajátosságaira igyekszünk rámutatni. Mi a legjellemzőbb Baltazár Dezső 25 éves püspökségének történetére?

Megadatott néki is az, amit az apostol kért, hogy „amikor a számat megnyitom, megadassék nékem a megfelelő szó, hogy bátran hirdethessem az evangélium titkát”<sup>7</sup>

Baltazár püspökre legjellemzőbb: az evangélium bátor hirdetése. Ha valaki, akkor ő büszkén elmondhatja, hogy „nem félelem lelkét adta nékem az Isten”<sup>8</sup>

Milyen szellemben hirdette az evangéliumot? A debreceni presbitériumban tartott egyik hatalmas beszédében így nyilatkozott: „A magyar kálvinista hitelvek és hagyományok dolgában a debreceni gyülekezet nagytöbbségű javarésze éppen olyan konzervatív és orthodox, mint én vagyok.”<sup>9</sup>

Az evangéliumot tehát kálvini szellemben hirdette, úgy amint egy másik beszédében

szintén a debreceni presbitériumban mondotta: „Az igyekezet megvan bennem teljes elszántsággal mindazoknak a nagy szellemerkölcsi értékeknek megvédésére, melyek nagy reformátor elődeimtől reám maradtak.”<sup>10</sup>

Védelem szüksége forogván fenn, ez a szellem harcos. A pápai bullák és a jezsuiták akciói gyakran kényszerítik rá a „védelmi harcra”. A felekezeti békét nem tekinti öncélnak. Idevonatkozóan egyik programmatikus nyilatkozata így hangzik: „A felekezeti béke, amelyre mindnyájan, mint kívánatos jóra tekintünk, az igazság kiszolgáltatásától függ.”<sup>11</sup> Békét akar, de „nem a halál békéjét, hanem az igazságot”.<sup>12</sup> Más felekezettel legyünk békében, de velük „összelegyedni nem szabad”.<sup>13</sup> Az ellenforradalom legsötétebb és legveszélyesebb idején, amikor ellenreformációi tendenciákat láttunk felszínre kerülni, így nyilatkozott Baltazár püspök: „A kálvinista egyház hatalmas fájának gyökerére fejsze van vetve.” Csodálkozik, hogy vannak olyan reformátusok, akik azt mondják, hogy nincs különbség a kálvinista és a római egyház között. „Hát azért mentek a kálvinista papok börtönökbe és máglyákra, mert nincs különbség?”<sup>14</sup>

Ezeket az eszméket a nemzeti és társadalmi közélet terén e kijelentése szerint kívánja érvényesíteni: „Lelkiösmereti szabadság evangéliumi alapon, alkotmányos szabadság magyar nemzeti alapon.”<sup>15</sup>

Egy emberöltőn át, világfelfordulás kellő közepén, rengeteg munkával, nagy küzdelmekkel, sok megpróbáltatás között, állandóan a vezér őrhelyén állva, hirdetni a tiszta evangéliumi hagyományos református világszemlélet igéit, bátorítani a csüggedőket, felkarolni a lehanyatlókat, hitet adni a fásuló lelkekbe: ez a Baltazár Dezső hivatása.

Adja Isten, hogy ezt a nemes hivatást még sokáig betölthesse. A jubileumi évfordulón az ég felé harsogó zsoltárunk ezt a fohászt röpi az Úr színe elé: „Legyen a Te kezéd a tejobbkednek férfián és az embernek fián, akit magadnak megerősítettél.”<sup>16</sup> **Dr. Juhász Nagy Sándor.**

<sup>1</sup> III. Móz. 25 : 9. <sup>2</sup> Ap. Cs. 22 : 14. <sup>3</sup> Zsolt. 71 : 21. <sup>4</sup> II. Sám. 22 : 34. <sup>5</sup> II. Kor. 11 : 28. <sup>6</sup> Zsolt 78 : 72. <sup>7</sup> Ef. 6 : 19. <sup>8</sup> II. Tim. 1 : 7. <sup>9</sup> 1931 aug. 15. <sup>10</sup> 1920 okt. 14. <sup>11</sup> 1928. évi püspöki jelentés. <sup>12</sup> 1920 jún. 27. <sup>13</sup> 1920 okt. 14. <sup>14</sup> 1920 jún. 27. <sup>15</sup> 1914 jún. egyházker. közgy. <sup>16</sup> Zsolt. 80 : 18.

## Harminc esztendő.

Folyó évi április havában éppenséggel harmincadik éve múlt el annak, hogy a Debreceni Protestáns Lap első szerény cikkemet leadta.

„Bánáti levél a babtistákról” — ez volt az én első szerény cikkem címe az 1906. év tavaszán. A bap-tistákat ebben az időben ismerte el az akkori magyar kormány bevett felekezeti ként. Erről a témáról elmélkedtem, mint magyarított ifjú lelkipásztor.

Azóta elrepült három évtized. Szélesebben, viharban, tölem telhető szorgalommal igyekeztem szolgálni a Debr. Prot. Lapot.

Harminc év idő, szép idő egyik-másik egyházi lap szolgálatában. Ha van valaki, aki kevésre taksálja harminc év lefolyását, gondoljon Petőfi Sándorra, aki szülőföldjénjárva, már két évtized után is igysóhaját fel:

*Hűsz esztendő... az idő hogy eljár!*  
„Cserebogár, sárga cserebogár!”

Isten iránt való hálával gondolok vissza a letűnt három évtizedre. Kálvin János felfogását vallva, őszintén írhatom, hogyha Isten akarta volna, soha egyetlenegy sor írással sem kereshettem volna fel kerületünk eme kedves lapját. Vagy ha akarta volna, már régen elköltözhettem volna én is a munkatársak sorából.

De másként intézkedett. Irgalmas volt hozzám a letűnt három évtized alatt.

Szóval a honorárium ellen semmi kifogásom nincsen és nem is lehet. Mert van-e nagyobb honorárium e világon minden élő lélekre nézve, mint az Örökkévaló Isten kegyelme!?

Harminc év alatt a szerkesztők is egyre változtak, akárcsak a családok egy-egy gazdaságban. Volt például olyan szerkesztője is ennek a lapnak, aki

soha nem látott engem és soha egy szót sem váltott velem. Azonban ez a helyzet sem távolított el a laptól. Írásaimat, dolgozataimat olyan szeretettel, megértéssel fogadta, mintha ott éltem volna én is a Péterfián vagy a Darabos-utcában. Szinte jól esett megállapítanom, hogy ezen a gyarló, bűnös, anyagi világban, van mégis bizonyos magasabb lelki, szellemi kapcsolat az emberek között.

Olvasó publikumom is volt. Különösen lelkipásztor testvéreim, akikről néhai jó Szaboleska Mihály temesvári prófétánk azt mondotta egy ízben: Tollforgató ember számára nincsen hálásabb publikum a református papságnál.

S ha ma, harminc év leteltével azt a kérdést teszem fel önmagam előtt, hogy érdemes, hálás feladat-e egy-egy lelkipásztornak, az egyházi sajtó önzetlen munkásai közé állani, csak annyit mondhatok, hogy igenis érdemes és hálás feladat.

Az egyházi sajtó állandó szolgálata könnyebbé teszi a lelkesítő szolgálatot is. Az egyházi sajtó munkása ugyanis folyton olyan légkörben mozog, ahol lelkileg lassanként sajátjává válik az egész környezet. Jöhetnek egymásután a vasárnapok, ünnepek, összejövetelek, ama bizonyos szellemi tarisznyában folyton akad némi kis elemzés.

S aztán ez a szolgálat meglehetősen függetlenné teszi az embert. Az egyházi sajtó hűségese munkására nézve a mellőztetés, lekicsinylés magyarán szólva: Hekuba. Rendelkezésére áll folyton bizonyos publikum, ahol nézeteit, véleményét őszintén elmondhatja. S ez a publikum sohasem a mucsai társaság, hanem a gondolkozni szerető, intelligens lelkek társasága.

Őszinte lélekkel hívom fel ezen foglalkozásra, különösen az ifjabb nemzedék figyelmét.

Az egyházi, a vallásos életnek a mai világban minél több önzetlen munkásra van szüksége. A hitet-

lenek, a kommunisták sokszor hangoztatják ma eme kifejezést: Profit. Ők nem hisznek az emberek önzetlenségében, a lélek, a szellem hatalmában, mert mindennél a „profit” fogalmának diadalát látják.

Gyűjtünk tehát egy tábor, amelyik az egyházi sajtó terén a „profit” lényegét nem ismeri és semmibe sem veszi.

De nem fejtegetem tovább az egyházi sajtó önzetlenségét, az önzetlenség szükségességét. Hanem tekintettel arra, miszerint lelki értelemben mostan én is jubilálok, elnézést kérek azoktól, akik a letűnt három évtized alatt szerény életfilozófiámat sehogysen tudták magukévá tenni; akiket távolban avagy közelben megbántottam.

Lehet, hogy városban élő nyájas olvasóim megéreztek szerény írásaimon a barázdák illatát, a falusi szabad levegőn élő egyszerű ember érzését. De hát gondoljanak arra, hogy ha én is városban élnék, akkor a téglá- és malterillat volna érezhető írásaimon. Mert hiszen a környezet hatása alatt állunk és élünk mindnyájan.

Az egyházi sajtó szolgálata különben is jórészt azonos a szószéken teljesített szolgálattal. Hány-szor tapasztaljuk a templomban, hogy a padokban ott ül egyik-másik egyetemet végzett hallgatónk is, meg aztán a kar alatt a számadó gulyás is.

Természetesen valami módon úgy kell irányítani az egyházi beszédet, hogy ne nagyon ásitózzék egyik-másik egyetemet végzett atyánkfia sem, viszont a számadó gulyás is ilyenforma gondolatokkal lépkedjen hazafelé: Hát még éppenséggel elhallgattam volna.

Ha Isten éltet és segít, a jövőben szerény képességeimmel ezt a módszert igyekszem követni. Mert komoly szándékom továbbra is dolgozni.

A harmincéves évfordulóval én csak úgy vagyok, mint a komáromi öreg csizmadia a sorsjegyen nyert nagy összeggel.

Amikor híre futamodott a városban, hogy az öreg csizmadia nagy összeget nyert, mindenki kíváncsi volt, hogy kidobja-e az öreg lakásából a háromlábú széket?

Fel is keresték sokan. Amint ott látták a háromlábú széket, kezében a kaptafával, valaki a kíváncsi atyafiak közül megszólalt: Hát mit csinál!? Tán csak nem fog továbbra is a csirizzel babrálni?

— Megmaradok én — mondá az öreg — továbbra is csizmadianak. Ebben a helyzetben tapasztalt a szerencse. Nem szégyenlem a mesterségemet.

Megmaradok én is, ha Isten éltet s ha a szerkesztőség is szívesen veszi, továbbra is e lap munkatársának. Ezen foglalkozás mellett éltem le harminc esztendő. Nem szégyenlem a mesterségemet.

Oh bárcsak Isten kegyelmével olvasó közönséget tudnék szerezni újból Ugoesában, Máramarosban s az én felejthetetlen ifjúkori hazámban, a bánáti telep falvakban!... Éz lenne az én számomra is a legnagyobb jubileum, a legigazibb lelki öröm. Oh be nagy átérzéssel, odaadással írnek akkor én is, ha nem könyvet is, de legalább egy cikket valami ilyenforma címmel: A bumerang visszatér.

Oh bárcsak engedné az Ég kegyelme!...

**Baráth Imre.**

Olvasóközönség és szerkesztőség nagy örömmel, egyforma elismeréssel, egyformán nagy szeretettel köszönti. Ünnepi lapunk leghűségesebb, mindnyájunk előtt annyira kedves jubiláló cikkiróját.

Az Ég kegyelme teljesítse szíve vágyát.

## Észrevételek egy perjogi kérdéshez.

Úgy értesültem, hogy a legközelebbi egyházkerületi bírósági ülésen egy perújítási kereset tárgyalása során vita tárgyává tételezett ez a kérdés: vajjon a perújítási kereset elbírálására törvény szerint illetékes az a felebbezési bíróság (egyházkerületi bíróság, konventi rendes bíróság), mely a perújítási keresettel megtámadott alapperbeli jogerős ítéletet hozta, ha közbenszóló ítélettel a perújítási kérelemnek helyt adott, jogsult-e egyszersmind az ügy érdemében, vagyis az általa hozott alapperbeli jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének kérdésében is dönteni?, vagy pedig közbenszóló ítéletének meghozatala után le kell küldeni az összes ügyiratokat az alapperben elsőfokon eljáró bírósághoz az ügy újból kivizsgálása s érdemi ítélettel ellátása végett?

Tudtommal az egyházkerületi bíróság ezt a kérdést úgy döntötte el, hogy a perújítási kereset elbírálására illetékes felebbezési bíróság csak abban jogsult dönteni, hogy helyt foghat-e a perújítási kérelem? S ha e kérelemnek helyt ad, közbenszóló ítéletének meghozatala után a per érdemi tárgyalása s elbírálása, vagyis annak eldöntése végett, hogy a felebbezési bíróságnak az alapperben hozott jogerős ítélete egészben vagy részben hatályában fenntartassék-e, vagy nem?, az iratokat le kell küldeni az alapperben elsőfokon eljáró bírósághoz.

Véleményem szerint az egyházkerületi bíróság-nak ez az elvi állásfoglalása téves és zavartkeltő.

Nézzük először is azt a forrást, melyből a törvényhozó egyházi törvénykezési szabályaink e részének (a perújításra vonatkozó résznek) megalkotásakor merített. Nem titok, hogy az egyházi törvénykezési eljárásunkat szabályozó VI. tc.-nek a perújításról szóló hatodik fejezete rövid kivonatolása a Pp. (polgári perrendtartás) e tárgyú ötödik címének, éspedig véleményem szerint inkább szerencsétlen, mint szerencsés kivonatolása. Mármost helyesen vette át ebből például azt a rendelkezést, amely szerint a perújítási kereset annál a bíróságnál kell benyújtani, mely az alapperbeli jogerős ítéletet hozta és hogy a perújítási keresetnek annak a bíróságnak kell letárgyalnia. De már szerencsétlen intézkedés volt az, hogy a Pp. 572. §-ának ezt a rendelkezését: „A peres ügy a perújítási kérdéssel rendszerint együtt tárgyalandó”, nemcsak hogy át nem vette, de egyenesen azt rendelte el, hogy a perújítási kérelmet az ügy érdemétől elkülönítve kell tárgyalni és elbíralni. Tehát nálunk egy ítélet helyett kettőt kell hozni, aminek folytán — az ügy más vonatkozásától eltekintve — mi elestünk attól a munka- és időmegtakarítástól, amit a Pp. idevonatkozó fenti rendelkezése biztosít a bíróság és a felek számára. Szerencsétlennek tartom a pernek ilyen módon való kétfelé osztását azért is, mert ennek a kétfelé osztásnak nincsen semmi elfogadható belső indoka. Én ugyanis a perújításmegengedését s az alapperbeli jogerős ítéletnek egészben vagy legalább részben való hatályon kívül helyezését egyjelentésűnek látom. Hiszen ha a perújítási kérelmet teljesítő éppen az a bíróság, melynek alapperbeli ítélete van megtámadva a perújítási keresettel, az ebben előterjesztett bizonyítékot nem találta volna olyannak, amely miatt az alapperbeli jogerős ítéletet egészben vagy részben hatályon kívül kell helyezni, nem adott,

sőt nem is adhatott volna helyet a perújítási kérelemnek, mert a perújító fél azt a bizonyítékot vagy használta már, vagy saját hibájából nem használta az alapperben, vagy mert itt most elkésztetten terjesztette elő, vagy végül, mert úgy találta a bíróság, hogy az a bizonyíték nem vonatkozik az ügy lényegére. Ezzel azt akarom kifejezni, hogy a perújítási kérelmet nem lehet elbírálni az alapperbeli jogerős ítélet és az ennek alapjául szolgált tényállás vizsgálata és ismerete nélkül, vagyis hogy a perújítási kérelmet teljesítő bíróságnak már közbenszóló ítélete meghozatalakor akarva, nem akarva el kellett bírálania az ügyet érdemben is. Amint hogy a perújítási kérelemnek helytadó közbenszóló ítéletében a bíróság hallgatólagosan, implicite mindig kimondja azt is, hogy az alapperbeli jogerős ítéletet (egészben vagy részben) hatályon kívül kell helyezni. Ezért amennyire helyes a Pp.-nak az a rendelkezése, hogy a perújítási kérelmet az ügy érdemével rendszerint együtt kell tárgyalni, ép annyira helytelen a két kérdésnek a mi perrendünk szerinti kényszerű kettéválasztása és két ítélettel való eldöntése, a közbenszóló ítélettel el lévén már döntve az ügy érdemében hozandó ítélet sorsa is. Úgyhogy ezt az érdemi második ítélezést nem lehet másnak, mint megokolatlan és szükségtelen munka- és időpazarlásnak tekinteni. Az itt elmondottakkal szemben az az ellenvetés volna tehető, hogy a Pp. is megengedi a két kérdés szétválasztását. Ez igaz. Csakhogy a Pp. megfelelő utalással először is megjelöli azokat az eseteket, amelyekben ez az elkülönítés helyet foghat, másodsor pedig ezekben az esetekben sem rendeli el az elkülönítést, hanem csak megengedi a bíróságnak, hogy megtehesse, ha az adott körülmények közt ezt célszerűnek látja. Végül pedig a Pp. szerint ilyen elkülönítés esetében is a pert érdemben tárgyalni és elbírálni ugyanannak a bíróságnak kell, mely a perújítási kérelemnek helytadó közbenszóló ítéletet hozta.

Nem szükséges talán bővebben fejtegetnem az abban a rendelkezésben foglalt ész- és célszerűséget, hogy a perújítási kérelmet és az alappernek a kérelem teljesítése esetén szükségessé váló újra tárgyalását ugyanaz a bíróság lássa el, illetve bírálja el, amely a perújítási keresettel hatálytalanítani célzott alapperbeli jogerős ítéletet hozta. Csak röviden mutatok rá arra, hogy amikor a bíróság nincs kötve a bizonyítékok mennyiségéhez, hanem ezeknek és a perben fennforgó ténybeli és személyi összes körülmények lelkiismeretes mérlegelése mellett szabadon alakítja meg és juttatja kifejezésre véleményét az általa hozott ítéletben arról, hogy az előtte fekvő s eldöntendő vitás kérdésben mi az emberileg elérhető legteljesebb (bár mindig csak relatív) igazság, akkor mégis csak fel kell tennünk, hogy ezt a véleményét kialakító okokat az a bíróság ismeri legjobban (nem pedig egy másik), mely az alapperbeli ítéletet hozta. S tovább menve, ha nem is tekintjük szükségképpen és feltétlenül fenntálló ténynek azt, hogy a felelkezési bíróságok (egyházkerületi és konventi rendes bíróság) tagjai az igazság megállapításához szükséges szélesebb jogi és tapasztalati ismerettel rendelkeznek, mint az elsőfokú bíróság tagjai, mégis már csak a több szem többet lát közmondás igazságainak követelményeként el kell fogadnunk annak az álláspontnak a helyességét, hogy a felelkezési bíróságban több biztosíték van arra nézve, hogy az igazságot megtalálja,

mint az elsőfokú bíróságban. Mikhez képest nem találom meg a ratiót az egyházkerületi bíróság elől ismertett állásfoglalásában arra nézve, hogy a per érdemében miért nem dönthet maga, miért kell a döntést elsőfokú bíróságra bízni alapperbeli saját jogerős ítéletének egészben vagy részben hatályban fenntartásáról, illetve hatályon kívül helyezéséről. Ha már licitálni lehet, én inkább felfelé licitálnék, mint lefelé.

Amikre eddig itt rámutattam, azok részint a Pp.-nak alapelvei, részint általános elvi szempontok. Most már lássuk, hogy áll a dolog tételes törvényünk szerint?

A VI. tc. 130. §-ának utolsó bekezdése szó szerint így hangzik: „A letárgyalt perújítás kérdésében a bíróság közbenszóló ítélettel határoz és ha a per nyitásának helyt ad, az ítélet jogerőre emelkedése után (ez is egy kuriozum, mert hiszen ez a közbenszóló ítélet kihirdetése pillanatában jogerős. V. ö. a 133. §-al) az ügyet érdemben tárgyalja”. Ennek a törvényszövegnek semmiféle magyarázattal nem lehet más értelmet és jelentést adni, mint azt, amit abból a grammatikai, a nyelvtani magyarázat — ami különben is mindig legelső sorban alkalmazandó valamely szöveg magyarázásánál — és minden magyarul tudó értelmes ember a szöveg elolvasása után kihoz, nevezetesen hogy az ügyet érdemben ugyanannak a bíróságnak kell tárgyalnia, amelyhez mint illetékes bírósághoz a perújítási kérelemnek helytadó közbenszóló ítéletet hozta. A mondatban egy alany van és két állítmány és minden vitán felül a második állítmány is ugyanarra az alapra vonatkozik, mint az első. Itt nincs vitának helye. Úgy hogy aki csak ennyit ismer a törvény szövegéből, amennyit itt idéztem, megütközéssel kérheti: hát nem értenek azok az urak ott, az egyházkerületi bíróságban magyarul? S a kérdést egészen természetesnek találánánk, ha nem lenne a törvénynek egy szerencsétlenül szövegezett, megtevesztő 131. §-a is. Ennek a szakasznak az első bekezdése nevezetesen így szól: „Ha a perújítási keresetnek a felelkezési bíróság adott helyet, az iratokat az ügy érdemében leendő eljárás végett leküldi az elsőfokon eljárni hivatott bírósághoz”. Szembeállítva ezt a szöveget a 130. szakasznak fentebb idézett utolsó bekezdésével, azonnal nyilván áll előttünk, hogy a 131. szakasznak ez az első bekezdése pontosan az ellenkezőjét rendeli annak, amit a törvényhozó a 130. szakasz utolsó bekezdésében, mint a perújítási bíróság illetékessége kérdésében általa lefektetett alapelvnek egyedül megfelelő és helyes akaratát kifejezésre juttatott, hogy t. i. az újított perben, és pedig úgy a perújítási kérelem tárgyában, mint az ügy érdemében az a bíróság illetékes dönteni, amely az alapperbeli jogerős ítéletet hozta.

Azonban felfogásom szerint ez az ellenmondás csak látszólagos és a 131. szakasz hiányos és helytelen szövegezése miatt állott elő, a törvényhozó akaratában nem volt meg. Az az alapelv ugyanis, amely szerint a perújítási kereset elbírálására, és pedig a per érdemében is az a bíróság illetékes, mely az alapperbeli jogerős ítéletet hozta, itt is (a 131. § első bekezdésében) fent lett tartva azzal, hogy a perújítási kérelemnek helytadó felelkezési bíróság az iratokat ahhoz az elsőfokú bírósághoz tartozik leküldeni tovább (érdemi) eljárás végett, amely az ügyben el-

*járni hivatott.* Melyik hivatott? Az, amelyik az alapperbéli jogerős ítéletet hozta.

Az eset tehát, amit ez a törvényhely szabályozni akar, a következő: Az alapperbéli jogerős ítéletet az elsőbíróhoz hozta s így a perújítási keresetet ahhoz kellett benyújtani. Az első bíróság a perújítási kérelmet teljesíthetőnek nem találván, a keresetet elutasította. Ez ellen a közbenszóló ítélet (nem pedig végzés) ellen a perújító felebbezéssel él s e felebbezés folytán a felebbezési bíróság az elsőfokú bíróság határozatának megváltoztatásával a perújítási kérelemnek helyt ad. Ez a felebbezési bíróság rendszerint az egyházkerületi bíróság s csak két esetben lehet a konvenciós bíróság. Erre az esetre mondja aztán a törvény, hogy a felebbezési bíróság az iratokat az elsőfokon eljárni hivatott bírósághoz küldje további eljárás végett. S ez a bíróság két esetben nem az egyházmegyei, hanem az egyházkerületi bíróság lehet, ha t. i. ez hozta az alapperbéli jogerős ítéletet. A törvényben lefektetett amellett az alapelv mellett, amely szerint a perújítási kereset elbírálására az a bíróság illetékes, amelyik az alapperbéli jogerős ítéletet hozza; a 131. szakasz ezen első bekezdésének más értelmezést adni, mint amit itt kifejeztem, nem lehet, s a törvény alapelvének kijátszásaként nem szabad.

Sajnálom, hogy nincsen módomban — mert hiszen már így is félek, hogy terjengős lettem és e miatt a szerkesztőség észrevételeimnek nem tud helyet szorítani a lapban — rámutatni azokra a kiabáló ellenmondásokra, melyek a törvénykezési eljárásunkra szabályozó VI. tc. 130., 131. és 133. szakaszaiban elhelyezve vannak, de különösebben azokra a lehetetlen konzekvenciákra, melyek a 131. § második bekezdésében foglalt rendelkezésekből folynak. Hiszen ezekkel az észrevételekkel különben sem a törvény bírálata volt a célom, hanem ezekkel csak az illetékesek figyelmét kívántam ráirányítani arra, hogy nemcsak igazságszolgáltatási politikai követelményekkel, amelyek szerint az igazságszolgáltatásnak a megbízhatóságon felül lehetőleg egyszerűnek, rövidnek és olcsónak kell lenni; hogy nemcsak törvényünk alapelvével, de a törvény belüli szerinti értelmével is ellentétes bírósági gyakorlat lenne az, amihez az elől ismertetett bírói ítéletben kifejezett elv következétes alkalmazása vezetne; hogy végül ráirányítsam a figyelmet a természet munkájára, amelyben végre a legfőbb és végére mehetetlen hőlesség dolgozik, amely minden elébe kerülő feladatot a legkisebb anyag felhasználásával, a legkisebb erőfeszítéssel, a legrövidebb idő alatt és a legrövidebb úton old meg.

Az egyházkerületi bíróság elől ismertetett ítéletben lefektetett elv mindezekkel a szempontokkal szöveg ellentétben álló irányba vezet. Tehát: Vigyázat!

**Figyelő.**

## Az egyháztörténet jelentősége és tanítása.

Történelmi korszakban élünk, mégpedig rendkívüli történelmi korszakban. Olyanban, amikor egy év alatt évtized, — évtized alatt évszázad fejlődését futjuk meg. Alig eszmélünk rá a jelen jelentőségére, már a múlté; s alig bírunk előkészülni a sietve jövő

jövőre. Tájékozódásunk ez iramban existenciális jelentőségű. Niebergall azt mondja, hogy a „historisch angedeutete Gegenwart“, azaz a történelmileg értelmezett jelen meglátására kell eljutnunk. Ami egy nagyon természetes dolog. Nem lehet a folyót forrása, nem lehet a fát gyökere nélkül megérteni (bár gyümölcse nélkül sem). A jelen helyzet minden adottságával, tényével és valóságával kapcsolódik a közvetlen, majd a távolabbi, közvetett múlthoz. Ez egy megszakíthatatlan folytonosság, amit együtt kell megérteni. De nemcsak megérteni, hanem tovább is vinni. Aki magas építkezést akar, mint mi a magyar református egyház épületénél, annak mély fundamentumot kell ásni, annak alaposan kell ismerni a múltat. És itt éppen nem az apró adat vagy részlet tudására gondolok, hanem nagy átfogó perspektívára, elsősorban a mozgató nagy motívumok megértésére és értékelésére. Nemcsak a népek, a nemzetek és nemzetünk, hanem különösen és főképpen a Krisztus anyaszentegyházának életében lehet meglátni az isteni gondviselés üdvtervét és a Szentlélek munkálkodását. Ha Lélek szerint, odaadással vizsgálódunk, megláthatjuk az anyaszentegyház vezetésének nemcsak az Örökkévalóság végtelenjébe nyúló irányvonalát, de a Szentléleknek a részletekbe menő munkamódszerét is. Meglehet azt látni, érezni és tudni, hogy Krisztus milyen alapigazságokon vezet, építi, tisztítja anyaszentegyházát. Ez egyháztörténeti szemlélet nélkül nem lehetünk öntudatos szolgálói az egyháznak.

De ezen általános, mindig érvényben lévő indokokon kívül egészen aktuálisan főleg négy ténykörülmeny követeli történetiszemléletünk elmélyítését és kiterjesztését.

1. Nemzeti szellemű átalakulási korszakban vagyunk. Teljesen reménytelen dolog, hogy idegen — bármennyire becsült és szeretett nemzetek — legyen az angol, német, vagy olasz nemzetek szelleme hozzánk importálva alakítsa ki a magyar jövőt. Teljesen reménytelen az is, hogy itthon sváb, zsidó és lőt származású előkelőségek mondják meg nekünk, mi a magyar psyche, mi a magyar genius és mi a mi testi, lelki konstrukciónknak és külső természeti adottságunknak megfelelő magyar növekedés és fejlődés. Ezért nekünk mélyebbre kell gyökereznünk magyar multunkban, hogy önállóan, gyám-ozópok nélkül szökkenjen magasabbra a magyar fa lombkoronája.

2. Vallásos átalakulási korszakban vagyunk. Mint mindenütt, úgy nálunk is a világháború lezart és megnyitott egy korszakot; politikai, gazdasági és szociális berendezésünk gyors és részletes reformokra szorul. Valóságos válságos korszakban élünk ugyan, de ez a válság — mint lassan kiderült, — sem nem politikai, sem nem gazdasági, hanem erkölcsi, azaz lelki válság. Tehát a történelmi egyházak jelenlegi különös szerepe a népi és társadalmi élet átalakulásában nyilvánvaló. Ebből református egyházunknak nem szabad kevesebb részt venni, mint amennyire nagy tradíciói megilletik. Világos, hogy egyházunk történetének kellő ismerete nélkül nem tudjuk a nemzetnek azt a szolgálatot elvégezni, amely közérkölség és közszellem keresztyéni átalakításában áll.

3. Indokolja egyháztörténeti ismeretek, erők és szellem kultiválását az a hatalmas előretörés, ami az Actio Catholica nem tehetségtelen történet-

írói részéről történik, akik a saját nézőszempontjukból kiinduló történet szemlélet alapján nemcsak nagy történeti személyeket akarnak át és aláértékelní, hanem elsősorban a református gondolat és protestantizmus jelentőségét is. Az ezenkívül is sokoldalú, erőteljes és eredményes katolikus akciónak közjogi betetőzését is jelenti egy idegen szuverénnek, a pápának a magyar állam életébe való többféle és hatalmas beavatkozása, ami szükségszerűleg a magyar állami felségjog csorbítását is jelenti. Sem ez, sem egy ellentétes polusú internationalizmus nekünk nem kell. Egyházunk igazi magyar egyház, magyar vallássá segítsük tenni. Ez pedig historiai folyamat.

4. Végül magyar népünket, főleg az alföldi református népet fenyegető szektárius áramlatokat sem tudjuk alapos történelmi ismeret nélkül elbírálni. Nem tudunk különbséget tenni a legtöbb helyen ártatlan és jótékony oxfordi, evangéliumi protestáns, sőt kálvinista jellegű mozgalom és az unitarizmus között, melynek már saját templomunkat is megnyitottuk. Pedig mindig figyelmeztette theologusait a jó öreg Balogh Ferenc professzor, hogy mi az antitrinitarizmus. Nem tudunk különbséget tenni magartartás tekintetében sem a methodizmus és a nazarénusok, másfelől a baptisták és az adventisták között. Így a levegőbe vagdalkozunk, vagy pedig acél üllőbe vágjuk pengénket. Nem érdektelen és jelentéktelen dolog a sokféle, egyházban és egyházon kívül álló belmissziói, vagy egyesületi mozgalom sem, amelyeket mind a tulajdon történeti perspektívánkba kell beállítani, s a történelmi folytonosságunkat kell velük szolgáltatni.

Talán hosszúnak tetszik ez a bevezetés. Azonban szerintem az egyháztörténet és tanításának jelentősége oly nagy, hogy azt érdemes újra alaposan megindokolni és megvilágítani önmagunk előtt is. Nagy szobrot nem lehet félméteres alapra tenni.

Az egyháztörténelem csodálatosan szép harmonikus szervezeti egységben van magával a bibliával; a bibliai történetekkel és igazságokkal. Sőt a bibliának egy része nem más, mint maga az egyháztörténelem. Az Apostolok cselekedete valóságos egyháztörténelem. Pál leveleiben sok egyháztörténeti rész van stb. Az Istennek ecclesia invisibiliséhez tartozik természetesen az ó-testamentumi egyház is, az akkori legtökéletesebb kijelentés és rendtartás szerint. Sőt a Logos permatikos örökösöket gyűjtött a földön mindenütt, mindenkor a Krisztus anyaszentegyházába.

Az egyház fogalmi meghatározására nézve Julius Boehmer (álnéven P. Th.) a Praktische Theologie im Grundriss című munkájában (I. köt. 19. l.) azt mondja, hogy az egyház és keresztyénség identikus, azonos fogalmak, mivel úgymond az apostoli hitforma is egymás mellé helyezi: „hiszek egy közönséges keresztyén anyaszentegyházat, szenteknek egységét”. Szerintünk azonban e kettő nem azonos. Különb — sem a hitvallásban, de a bibliában sem szoktak lenni tautolog fogalmak. A láthatatlan egyház, az ecclesia invisibilis azonos a szentek egységével, nem pedig a látható. Most már tekintve azt, hogy a keresztyén név Antiokhiából eredő történeti elnevezés, s általában nemcsak mi, de más felekezetek és a közönséges történetírás is a keresztyénséget és a keresztyén egyházat az első jeruzsálemi gyülekezetől datálja, így könnyen kiderül az az első tekin-

tetre meglepőnek látszó tény, hogy az egyház nemcsak magába zárja a keresztyénség fogalmát, de annál több. Az igazi, vagyis a felekezetek nélküli láthatatlan egyház, ama mennyei Jeruzsálem, megkülönböztetve a földitől nagyobb, mint a keresztyénség. A Boehmer által képviselt álláspont a Luther, a mi felfogásunk Kálvin fejlettebb egyház fogalmának felel meg. Ez a fejlődési fokozat sok egyéb mellett még szembetűnőbben látszik ott, ahol Luthernek az Augustana confessio VII. artikulusában kifejezett definitiója az egyházzal megelégszik két kritériummal, azaz az Ige tiszta hirdetésével és a sákramentumok helyes kiszolgáltatásával. Kálvin harmadiknak hozzáveszi a jörendet is, ami főként az egyházi hivatalok, munkakörök beállításában és az egyházfegyelem gyakorlásában áll. Úgyhogy az egyháznak református definitiója: egyház ott van, ahol 1. az Ige hirdettetik, 2. a sákramentumok kiszolgáltatnak, 3. rend van. Így is mondhatjuk: egyház ott van, ahol 1. a láthatatlan (azaz szóbeli és bensőnkben megszólaló) Ige, 2. látható Ige, 3. rend van. Úgyde a látható és láthatatlan Igét redukálhatjuk csak az Ige szóra, továbbá bátran mondhatjuk, hogy ahol az Ige mint isteni rendező elv jelen van, ott rendet is csinál a befogadók egyéneiben, mint közösségében egyaránt, így tehát végül mondhatjuk, egyház van ott: *ahol az Igét befogadják*. Vagy egy fogalommal határozzuk meg tehát az egyházat, vagy hárommal (mint a fehér napfény hétfelé bomlik), de semmiképpen sem kettővel.

Egészen világos aztán a keresztyén, krisztusi anyaszentegyháznak földi történelmi útja az első jeruzsálemi gyülekezetétől kezdve. Onnan szoktuk a névleges egyháztörténelmet számítani, amikor az üdvtörténet egy szakaszától kezdve a Szentlélek, mint Megváltó Krisztusunk helyettese vezeti az ő vele egy és tulajdon anyaszentegyházát. Formailag pedig egyháztörténetet írnak a bibliai kanonikus könyvekben előadott események után következő fontosabb tényekről és helyzetéről. Az egyháztörténet a bibliai kijelentés történet szerves folytatása. Az egyháztörténet helyesen tanítva nem sokkal kevesebb vallás-teremtő és léleképítő erővel bír, mint a bibliai — mondja ifj. Dr. Szabó Aladár. Hiszen a Szentlélek éppen akkor, a bibliai korszak lezárultával kezdett egészen kiterjedni, kiáradni az emberiségre. Az egyháztörténet is az üdvtörténelem egy darabja. E történet irányát emberi ész még a multat ismerve sem tudja kiszámítani. Ezért mondogatta sokszor Welsh edinburghi professzor: *There is no logic in the history.* (A történelemben nincs logika.)

Nem tagadjuk, hogy mi felekezeti célt is akarunk szolgálni az egyháztörténet tanításával. Bátran megmondhatjuk bárki előtt, miért. Szerintünk a református élet és világnézet olyan univerzális, olyan széles horizontú, amilyennel egy felekezet sem rendelkezik és erre szerintünk mindenki ráhelyezkedhet, mint alapra. Kálvin értelmezése szerint református annyi, mint keresztyén. Már magának az egyháznak, mint olyannak az alapfogalma az ecclesia visibilis és invisibilis — mely az előreformátoroktól ered — páratlan gondolat. A földi viszonylatban legnehezebb és legfontosabb kérdést: Krisztus anyaszentegyházának felekezetekre tagolódását református elvi alapon lehet csak igazán megnyugtatóan megoldani és megérteni. Azonban kálvinizmusunk és református val-

lásunk univerzalizmusa egy föltétlen követelményt állít elénk: a lelkiismeretes objektivitást. A felekezeti szűklátókörűségtől, elfogultságtól és önzéstől való mentességet (ebben érdekesen egyforma szektás jelleget mutat a katolicizmus, mint a baptizmus stb.). Meg kell látnunk magunkban a hiányokat és hibákat, más felekezeteknél pedig a jót és tanulni valót is. Ebből nem kevesebb, mint világvallási igényünk származhatik.

Tehát mi felekezeti nevelést akarunk adni gyermekeinknek és ezáltal sem az egyetemes és igazi emberszeretettől, sem a többi evangéliumi elvektől hitünk szerint semmiben sem térünk el. Sokan mondják, hogy öntudatosabb reformátusok kellene, azok nem adnak reverzalist, szívesen áldoznak, példás életet élnek úgy családonként, mint a közösségekben; azt mondják confesszionális hitvalló érületek legyenek egyháztagjaink, csak így őrizhetjük meg integritásunkat és épülhet ki egyházunk, amivé lenni kell. Ez mind igaz, de azt sokszor elfelejtik, hogy ehhez az út az egyháztörténeti nevelésen és érzék kifejlesztésen át vezet.

Dr. Danesházy Sándor.

(Folytatása köv.)

## A püspökladányi Rákóczi-harang.

(Adományozásának háromszázados évfordulója alkalmából.)

Írta: Keeskés Gyula.

(Folytatás.)

Beigazolt történelmi tény az is, amit a három tanu mondott, hogy a *fejedelem a ladányi határban gulyát szerzett*. Szalárdi János, a fejedelem hűséges krónikása midőn az öreg fejedelem gazdálkodásáról, roppant nagy jóvedelméről s gazdagságáról ír, ezt mondja: „.....ide az alföldön is Püspök Ladány s több fő baromtartó helyek beirattatának, mindenestendőként nagy sok barmok hizlaltatnak vala kiket a bécsi kőre felhajtván, csak abból is nem kevés kincs takarodik vala a pataki tárházba.”<sup>9</sup>



LORÁNTFY ZSUZSÁNA.

írta férjének: „Perényi Istvánt küldten volt alá Ladánra, hogy ott vigyázzon a szegénységre, mivel hogy ott körül vannak a hajdúk.”<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Szalárdi idézett műve. Negyedik könyv 142. l.

<sup>10</sup> Szilágyi S. idézett műve 49. l.

Íme a három tanu állítása a Rákócziakkal kapcsolatban helyes, állításukat a történelem igazolja. Összegezzük tehát a fenti tényeket: nem lehet tagadni, megcáfolni, hogy a vallomásttevők értesülését ifjú korukban nem az ajándékozás idejében élt kortársaktól hallották volna; *Lorántffy Zsuzsanna* levele alapján állíthatjuk, hogy a fejedelmi pár kedvelte ladányi jobbágyait; tudjuk róluk azt is, hogy mély vallásosságuknál fogva Erdélyben, a Partiumban és Magyarországon mindenütt, birtokaikon pedig elsősorban anyai gondosságú pártfogói és gyámolítói voltak a református gyülekezeteknek; *Szalárdi Krónikájából* tudjuk, hogy külföldről hívott harangöntő mestert tartott udvarában; az is közismert dolog, hogy *Rákóczi* több református gyülekezetnek adott harangot: így az egyházi jegyzőkönyvben levő vallomást a fentiek alapján bebizonyítottunk vesszük és igaznak állítjuk, hogy a kegyes fejedelem nem zárkózott el ladányi jobbágyai esdeklése elől, midőn azok egyházuk részére harangot kértek tőle, hanem akár előre megegyezve, akár cserébe a neki felajánlott tényezőállatokért, *haranghoz juttatta jobbágyait*.

Az adományozás éve adatok hiánya miatt pontosan nem állapítható meg. A felsorolt adatokból következtetve az adományozás *I. Rákóczi* György uralkodásának első felére, sőt annak is letelejére, 1633—1636. évekre tehető. Ugyanis Püspökladány híres szarvasmarhatenyésztő hely volt. *Szalárdi* is *jó baromtarló* helynek nevezi. Mikor még Püspökladány püspöki részirtok volt, apróbb szolgálmányok és ajándékok mellett földesurának szarvasmarhában fizette adóját. Már *Fráter* György (1534—1551-ig váradai püspök is püspöki birtokának ladányi részeit szarvasmarhatenyésztésre használta.<sup>12</sup> *I. Rákóczi* György — a kitűnő gazda — midőn Püspökladány földesura lett, egész biztosan azonnal tovább folytatta az úgyszólván egyedül jövedelmező gazdálkodási ágat, a szarvasmarhatenyésztést. Mikor tehát a harangadományozás idejét 1633—1636. évekre tesszem, feltevésem a fentiek előrebocsátása után a három tanu vallomásának ama részére alapítom, miszerint *Rákóczi* a harangot akkor *adta az ekllesiának, midőn a határban gulyát kezdett szerezni*. Már pedig 1633-ban Püspökladányon birtokos volt *Rákóczi* és 1636-ban már volt Ladányon félteni valója.

Volt pedig a harang „... mintegy 5. Mázás,<sup>13</sup> amellynek felső cto Részén találhatik némelly Régi és nehéz olvasású öntött betűk,<sup>14</sup> melyeknek valóságos, és igaz értelme ez: S. MATHEVS S. JOANNES S. LUCAS S. MARCUS.<sup>15</sup> Ezen kívül Semmi irás, vagy esztendő szám nintszen.”<sup>16</sup> A harang alakja a mai alacsony s széles formájától eltért, magas, karcsú, vékony falú s lilium alakú volt.<sup>17</sup>

A püspökladányi régi református templomnak

<sup>11</sup> Szalárdi idézett műve. Harmadik könyv. Második rész.

<sup>12</sup> Történelmi Tár 1891. évf. 443. l.

<sup>13</sup> 1896-ban újjá öntve, semmi anyagot nem adva hozzá, az új harang 316 kg. súlyú volt.

<sup>14</sup> Gót betűk.

<sup>15</sup> A négy evangélista neve: Szent Máté, Sz. János, Sz. Lukács és Sz. Márk.

<sup>16</sup> I. sz. körleveles jegyzőkönyv a református lelkesi hivatalban.

<sup>17</sup> Borbély József (1837—1857 közt püspökladányi tanító) pontosan lerajzolta a betűket. Lásd református egyházi levéltár XII/20. szám alatt.

— mely a mostani nagy templomra keresztben s ettől pár lépéssel nyugatra állott s amely „sok Száz Esztendőkkel emberi emlékezeten felül épített volt Gothus formára...“<sup>18</sup> nem volt tornya. Haranglábat ácsoltak a templom elé s arra akasztották a harangot. Ettől kezdve a harang sorsa egy volt a lakosság sorsával. Osztozott a falu örömeiben, bánatában. Zengő tiszta hangja hívogatta őseinket Isten imáadására, buzdította Jézus követésére, szőlította a bánatban részvétre a népet. S ha a régi időben oly gyakori két romboló elem valamelyike: a tűz vagy még inkább a vízárja fenyegette a községet, figyelmeztetett a veszedelemben segíteni kész jóakaratra. Mikor pedig ellenség híret vették, török-tatár közeledéséről hallottak, gyorsan összepakolt a falu. A harangot leakasztották s ha nem vihették magukkal, akkor a közvetlenül a falu alatt húzódó *Nagy-Érben*, vagy még beljebb a mocsárban elrejtették a nád közé. A lakosok — kit le nem vágta vagy foglyul nem ejtettek — szétfutottak, sokan Debrecenbe, még többen a Sárrét mocsarába. Bizony néha esztendőszámra is ott maradt a harang, mert a falu nem szállt haza, vagy ha hazajöttek is, a bizonytalan helyzet miatt maguk is menekülésre készen — nem merték a harangot a biztos helyen megbolygatni.

Sokat szenvedett ez a vidék a törökhódoltság korában. 1658-tól kezdve azonban — midőn a szerencsétlen kimenetelű lengyel hadjárat *II. Rákóczi György* a portát maga ellen ingerelte s az az első hadjáratot indította ellene — folytonos harcok színtere, pusztító seregek átvonuló útja lett a vidék. Így pusztult s néptelenedett el a környék 1658-ban Mustafa nagyvezér, a tatár kán és a moldvai és havasalföldi vajdák romboló csordáitól.<sup>19</sup> 1660-ban Szejdi török, tatár csapataitól,<sup>20</sup> 1661-ben tatártól,<sup>21</sup> 1663-ban tatár, kozák, oláh hordáktól,<sup>22</sup> 1669-ben az ónodi, kékkői, füleki végbeli katonáktól,<sup>23</sup> 1680-ban labancoktól,<sup>24</sup> 1683-ban a Bécs ellen induló, majd az onnan visszavert török, tatár csordáktól,<sup>25</sup> 1685-ben Thököly Imre kurucaitól,<sup>26</sup> 1693-ban<sup>27</sup> és 1695-ben a tatároktól.<sup>28</sup> Szabolcs megye déli része — hova Püspökladány határából egy rész — Bihar megye — ahoval a határ másik része tartozott —, a Hajdúvidék, a Nagykunság virágzó falvai és szállásai elpusztultak e négy évtizedig tartó hadakozás alatt. Püspökladány ugyan nincs névszerint megemlítve az elhamvadott falvak között, de a háromfelé ágazó fontos hadiút szomszédságában fekvő községünk midőn a szomszédos helységek elhamvadtak, hogy ezt a sorsot el nem kerülhette, az bizonyos annál is inkább, mert

<sup>18</sup> Bojtor András nótárius feljegyzése 1804-ből az I. sz. körl. jegyzőkönyvben.

<sup>19</sup> Barta Boldisár: Rövid Cronica. 28—29. l.

<sup>20</sup> Szalárdi idézett munkája. Hetedik k. 494—495. l. — Barta B. idézett műve 38—39. l.

<sup>21</sup> Szűcs István: Szabad királyi Debrecen város történelme II. k. 425. l.

<sup>22</sup> Barta B. idézett műve 75. l.

<sup>23</sup> Gyárfás István: A Jász-Kunok Története IV. k. 318—319. l.

<sup>24</sup> Erdélyi Országgyűlési Emlékek XVII. k. 18. l.

<sup>25</sup> Szűcs István idézett műve II. k. 460. l.

<sup>26</sup> Török—Magyarkori Áll. Okmánytár VI. k. 518. l. — Gyárfás idézett műve IV. k. 428. l.

<sup>27</sup> Dr. Karácsonyi János: Békés vármegye története I. k. 273. l.

<sup>28</sup> Bihar vármegye és Nagyvárad monographiája 542. l.

mint Rákóczi-birtok töröknek, németnek egyaránt zsákmánya volt.

Mikor aztán az ellenséges hadak elvonultak, a házi tűzhelyhez való ragaszkodás ismét visszahívta a megfogyatkozott lakosságot. Ismét megülték a falut. Az olesó építkezési anyag — mint mindenütt a Sárréten — nád és sár bőven volt. Ez egyszerű anyagból hamarosan felépült a falu, hogy egy újabb átvonuló ellenség ismét megsemmisítse azt.

A sok pusztító hadjárat, a sok „futás“ egy másik harangot juttatott egyházunknak. 1683-ban a Bécs ellen induló, majd az onnan visszavert törökök feldűlték többek közt a Nagy-Kunságot is. A sok kunszállás közt elpusztult *Asszonyszállás* is<sup>29</sup> és soha nem épült fel többé. Lakosai a többi kunokkal együtt előre elmenekültek a Sárrét mocsaraiba. A lappangás eljeje alatt, vagy a futás után az asszonyszállási kunok a ladányiak támogatására szorulhattak, jóságukkal élhettek. Hogy s mint történt a dolog, adatok hiánya miatt nem tudjuk, csak az tény, hogy a meneküléskor magukkal vitt asszonyszállási harangot — mely a Rákóczi-harangnál kisebb volt — *zálogban* hagyták a ladányiaknál.<sup>30</sup> Őseink használták is azt. Asszonyszállás nem épült fel többé. Az elpusztított kun falvak lakosságának egy része Karcagújszálláson telepedett meg.<sup>31</sup> Kiváltás után hova vitték az asszonyszállási harangjukat, nem tudjuk, csak az tény, hogy Ladányról még *II. Rákóczi Ferenc* szabadságharca előtt elkerült.

Mikor a törököket kiverték, e vidéken az utolsó tatársorda átvonulása után (1695) alig telt el egy évtized, ismét ellenség prédálta fel Püspökladányt s a Rákóczi-harang, — melyet félszázadon keresztül annyi futás és bujdosás közt is mindig megőriztek — a rácok prédája lett.

(Folyt. köv.)

## Forgácsok.

Van úgy néha, hogy elolvas az ember valami cikket, újsághírt, megakad a szeme egy-egy szón, akkor a betűk mögül szeretné kiemelni az író, no nem a gallerjánál fogva, csak úgy barátságosan, hogy megmondhassa neki: Nézd kedves öcsém, vagy kedves bátyám, én is ezen az állásponton vagyok, csak némi módosítással; vagy: én is sokat töprengtem ezen a kérdésen és — serelem ne essék érte — homlokegyenest ellenkező eredményre jutottam mint te. Nagy, keserű vitatkozás nem lenne belőle, nem vagyok híve a háborúságnak, meg aztán olyasmikről van szó, amik miatt nem feltétlen szükség hajbakapni.

Dé érdemes leírni őket?

Én azt hiszem, hogy érdemes.

\*

Egy szó.

Van az egyházmegyénknek egy nagyon sok munkával alkalmazott tagja, akinek levelei sűrűn keresik fel a csöndes parókiákat. Ez még magában nem olyan nagy hiba, hiszen a portó kitelik az adócsökkentési segélyből, csupán a címzés és a megszólí-

<sup>29</sup> Győrffy István: Nagykunsági Krónika 56—57. l.

<sup>30</sup> I. sz. körleveles jegyzőkönyvben a három tanu valamásából.

<sup>31</sup> Győrffy István: Nagykunsági Krónika.

tás az, ami szöveget üthet a jámbor olvasó fejébe. Az enyémbe legalábbis szöveget ütött.

Ez a szó, hogy tisztelendő.

Hiszzen jó tudom én, hogy vannak vidékek, ahol a református nép épüget csokolgatja a papja kezét, mintha az a kéz is osztogathatná a bünbocsánatot, de a tekintély fenntartásához talán mégse tartozik hozzá feltétlenül ennek a szokásnak ápolása.

Azt pedig, hogy a tiszteletes, vagy nagytiszteletű (de inkább legyen tiszteletes) helyett miért jobb a tisztelendő, nem tudom fölfogni.

Érezzük meg a két szó más és más értékét.

Tisztelendő: akár megérdemli, akár nem, tisztelem, mert muszáj.

Tiszteletes: tisztelem, mert a szeméből olyan tisztaság, szelidség és alázat árad, amelyhez csak tisztelettel tudok közeledni.

Arra gondolni sem merek, hogy egyházmegyénk lelkipásztoraira az a szó értékelés lett volna...

\*

#### Egy szokás.

Ahol valamikor Tompa Mihály hallgatta a gömöri méhek zümmögését és beteg szíve dobogását: Keleméren találkoztam először ezzel a szokással. Azóta mind gyakoribbá vált ez a találkozás, míg végül utolért és megfogott a saját gyülekezetemben és ma nekem is határoznom kell:

Diktáljunk, vagy ne diktáljunk?

Olvasom az idevonatkozó cikkeket és bámulattal tölt el az az érvéls, amely a diktálás fönntartását lelki okokból szükségesnek tartja, sőt veszendő lelkek megmentésére mint csalhatatlan gyógyszer ajánlja.

És eszembe jut egyházunk egyik nagy férfának mondása, amit most idevonatkoztatva alkalmazok: Törhetelen erő van a mi egyházunkban, mert évszázadokon át többek közt a diktálást is kibirta.

De nem akarok új hang lenni a vitában.

Az istentiszteleti Rendtartás szava világos. És én csöndes szóval megígérem, hogyha Isten segít, mire aranytengert ringat a határban a kárpáti szél, az én gyülekezetemben nem fognak diktálni.

\*

#### Egy levél.

Sajnálom azokat a lelkipásztor testvéreimet, akiknek nem adatott meg az az ajándék, hogy kisgyermeknek hittant tanítsanak. Azt persze nem kívánom, hogy mindenki olyan árat fizessen ezért az ajándékért, mint az én gyülekezetem, ahol az ajándékozó elvette cserébe az iskolánkat (nem ma történt, még csak nem is tegnap), csupán arra szeretnék rámutatni, hogy a hittantánítás milyen nagy lelkigazdagodást jelent a tanító számára.

Nekem valóságos lélekűdítő és akkor sem válnék meg tőle, ha az állam az érte járó évi 8 (nyolc) pengő tiszteletdíjat álláshalmozási okokból csökkenteni szándékozná. Sietek ideírni, hogy illetékes körök megnyugtató kijelentései szerint egyelőre nem fenyeget ilyen veszedelem.

Nem is ettől, más veszedelemtől félek én.

És én is szeretném őszintén megírni Veress igazgató úrnak, hogy mit tegyek, mert jön az évvégi látogató-bizottság?

Óh énnekem nincsenek olyan magas igényeim, mint igazgató úrnak, hogy ismerkedjék meg a bizott-

ság a modern pedagógia módszereivel. Sokkal kevessebbel is beérném: ha a bizottság pontosan ismerné az egyes osztályok anyagát és különösen a rég elfelejtett egyháztörténelmi ismereteit újítaná fel, de de ugyanakkor nem tévesztené szem elől, hogy a gyermektől nem lélek nélkül eldarált ismereteket és adatokat kívánunk, hanem valahogy azt szeretnénk, hogy az a gyermek ismerje meg és szeresse meg bibliáját, énekeskönyvét, egyházát, templomát és hogy idővel élő tagjává legyen gyülekezetének.

Kedves igazgató úr, nyugtasson meg, hogy ilyen szerényigényű bizottságot fogok kapni.

\*

#### Egy mondat.

Háromszor is elolvastam. Nem hittem a szememnek. Hát még manapság is történnek csodák?

Egy hetvenhat százalékból római katolikus dunántúli város evangélikus polgármestert választ. A polgármester egy nagytekintélyű róm. kath. főpap karján vonul be az ülésterembe.

Most tekintsünk el attól, hogy milyen veszedelem hozta létre a város határozatát, vegyük ki belőle a politikát is, mint motívumot és előttünk áll egy esemény, amely minden ember szívét igaz örömmel tölti el, aki féltő szeretettel óvja népünket a testvérharctól.

A ránkboruló sötét fellegen valahol rés támadt. És egy ragyogó sugárnyaláb áldón hull arra a dunántúli városra, ahol két testvérkez találkozott...

Mátyus.

Horváth Zoltán.

## Magyarok az Institutio ünnepén Genfben.

Kálvin János hatalmas műve, az Institutio megjelenésének négy százados születésnapját megünnepelni a világ minden református egyháza elküldi hivatalos képviselőt Genfbe, a Kálvin városába. A magyar református egyházat *Balogh Jenő* dr. konventi elnökön kívül *Benedek Zsolt* dr. konv. tanácsos, *Révész Imre* dr. egyet. tanár és *Kováts J. István* dr. theol. tanár képviselik. A hivatalos képviselőtől kívül *Kováts J. István* dr. szervez egy legfeljebb huszonöt tagból álló csoportot, amely számára fejenként 150 svájci franknyi valutát engedélyez a Nemzeti Bank. Nemcsak azok a hatalmas ünnepek, kiállítások, előadások, ünnepi istentiszteletek vonzzák a magyar református lelket Genfbe, amelyek *június 12-14.* napján tartatnak, hanem meg, hogy lássa a monumentális Kálvin-szobrot is, amelyen többek között ott áll *Bocskai István* ércalakja is.

Az utazás programja a következő:

*Budapestről* indulás *június 10-én* (szerdán) reggel.

Érkezés *Salzburgba* este. Megszállás *Salzburgban*.

*Salzburgból* indulás *június 11-én* (csütörtökön),

érkezés még aznap Genfbe.

Genfben tartózkodás *június 12-től június 17-ig*

(szerdáig).

*Genf*ből indulás *június 18-án* (csütörtökön)

*Milánón* és *Velencén* keresztül. Megállás egy-egy napra

illetőleg egy-egy éjszakai szállásra *Milánóban* és

*Velencében*.

*Budapestre* érkezés június 21-én vasárnap délelőtt.

(Pontos vasúti indulási és érkezési adatokat most még nem lehet közölni, mert a nyári menetrendet nem ismerjük. Csak május 15-én jelenik meg az új menetrend.)

Az útiköltséget mindenki magyar pénzben fizeti. Gyorsvonat harmadik osztályon az egész költség Budapesttől Genfig és vissza: Genftől Budapestig a csoportos utazásban résztvevőknek 170 pengő. Ehhez jön a 150 svájci frank kiadásokra, szállás, belépődíjak, zsebpénz, kosztolás stb. A 150 svájci frankot a magyar Nemzeti Bank 257 pengőért bocsátja a kirándulás minden tagja rendelkezésére. Vízumra egyik országban sincs szükség, csak érvényes útlevele. Útlevelet a  $170 + 257 = 427$  pengővel együtt dr. *Incze Gábor* református lelkész, az utazás titkára címére (Budapest, II., Török-utca 4.) kell beküldeni, lehetőleg nem utalványon, hanem cseklapon, amelyre ezt kell írni: *Incze Gábor, Budapest 33.451*. Azok, akik szabadjegyük, vagy féljegyük birtokában *Budapest—Hegyeshalom*, illetőleg *Kotor* (jugoszláv határ—*Budapest* útszakaszon olcsóbban, vagy ingyen utaznak, kilenc, illetőleg tizenegy pengő hetven fillérrel fizetnek kevesebbet. Ha mindkét útszakaszon maguk váltják jegyüket, vagy van szabadjegyük minkét útszakaszra, 20 pengő 70 fillérrel fizetnek kevesebbet.

A menetjegyiroda pontos számadással szolgált, a valuta viszonyok esetleges változása folytán azonban lényegtelen eltérések állhatnak be, amikor lehet hogy pár pengővel kevesebbe fog az utazás kerülni, lehet azonban az is, hogy öt-hat pengővel többbe.

Jelentkezni május 22-ig lehet.

## Tudomány és irodalom

### Régi iskolai törvények.

Fordította s közli: **Dr. Nagy Sándor.**

(Folytatás.)

#### XVIII.

Az iskola helyiségeit, melyeknek folytonos tisztaságát úgy a tisztesség, mint az egészség követeli, senki gyomrának és hólyagjának mocskával be ne szennyezze; kiki a maga ágját egészség okából tisztán tartsa, s mások jelelétében minden disznókodástól tartózkodjék. Aki másként cselekszik, mint olyan gyalázatos ember, aki másnak hányingert szerez, harminc dénárt fizessen. Sárospatak XVII. és Debr. Lex Ant. IX. törvényéből. V. ö. 1704 Leg. spec. III. Art. XIX.

#### XIX.

Egy tanuló se vegye fel valamely gyermek gondját a rektorok tudta nélkül, sőt etekintetben egészen a préceptorok akaratától függjön és azoktól várjon tanítványt türelmesen. Aki másként cselekszik, fosztassék meg a tanítványaitól. Debr. Lex Ant. XV. törv. V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XX.

#### XX.

Az iskola kerítéseit sem bántalmazni, sem átugrálni senki ne merészelje; a szállásokat, a hajléko-

kat, s az iskolának egyéb épületeit erőszakkal senki ne illesse, sőt inkább emlékezzék rá, hogy azt várja a becsület a szalásélvezőtől, hogy javítson, s minden lehető eszközzel fejlesszen. Az alapgerendákból lát vagy egyebet senki ne vágjon. Végre a kemence tüzére, továbbá az ajtókra, asztalokra, székekre, ablakokra s a szálláson található egyéb butorokra mindenkinek szorgalmas gondja legyen. A kihágó az okozott kárt térítse meg, hozza helyre és pótolja, azonkívül fizessen huszonöt dénárt. Sárospatak XVIII. törvényéből. V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXI.

#### XXI.

Midőn az iskolások coetusa a lélek és a test frissítése céljából egyetemesen tanulmányi pihenőt tart, a labdajátékon, vagy ahhoz hasonló más tisztes és hasznos játékon kívül efféleket üzni, mint a haszon-talan gerelyvetés, a birkózás, a mozsárral és puskával való lövöldözés, a zászló-hordozás és más ezekhez hasonló sérülési veszedelemmel járó dolgok, mindenki óvakodjék. Tiltva van pedig a nyilvánosan tartott időn kívül, akár ebéd, akár vacsora után minden játszási szabadság. Aki ellenkezőleg cselekszik, tíz dénárral bünhődjék. Sárospatak XIX. törvényéből. V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXIV.

#### XXII.

Buzgón tartózkodjanak a kerteknek, szőlőknek, fáknak, mezőknek, sárga- és görögdivényeknek, veres- és fokhagymáknak, erdőknek és efféle idegen tulajdonok megdézsmálásától. Aki ellenkező cselekedetre vetemedik, fizessen először huszonöt, másodsor ötven dénárt, s harmadszor vettessék ki az iskolából. Vit. Akad. I. törvényéből. V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXV.

#### XXIII.

A kártya-játék és a kocka-játék, a tánc a hegedüléssel és lantolással való visszaélés stb. s minden olyan játék, mely vagy tisztességtelen nyereszkesedés vagy időfecsérlés céljából való, teljességgel tiltott. A táncmester vettessék ki az iskolából, e törvény többi sértői meg kilenc dénárral lakoljanak. Vit. Akad. I., VII. és Sárospatak XX., XXVIII. törvényéből. V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXVI.

#### XXIV.

Olyan menekült tanulók és bármely sorsú más emberek, akik valahol elkövetett gonosztettük miatt bünhődésétől való félelemből veszik be magukat az iskolába, menedéket itt netaláljanak, s vele a pátrónusok megbántást, hanem ügyük megvizsgálása után az egyház és az iskola üdvös joga alapján, a büntény minősége szerint az iskola rektora vagy tisztviselői által vettessenek ki az iskolából, vagy adattasanak át az előljárásnak, vagy a kikérőknek. Sárospatak XXIII. törvényéből. V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXVIII.

#### XXV.

A legkomolyabban kerüljék a léha és szükségtelen esküözéseket, melyek csak hiábavalóságból és rossz szokásból származnak, és minden borzasztó és kárhozatos szidalmat, mely Isten haragját ingerli,

kiváltképpen pedig a teremtő és jóságos szent Isten káromlását, a lélekre, a vérre, a hitre s más effélékre való esküdözéseket, az istentelen és buja, s más haszontalan és trágár beszédeket. Aki mégis ilyet és hasonlót merész a száján ejteni, mint szentségtörő, megkorbácsoltatva vettessék ki az iskolából. Vit. Akad. I. és Sárospatak XXIV. törvényéből V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXIX.

## XXVI.

Egy tanuló se vadasszon nyíltan vagy titkos mesterkedéssel legjobb rektorságok után, hanem várja meg nyugodtan és türelmesen isteni elhivatottságát és a rávonatkozó törvényes intézkedéseket. Aki ellenkezőleg jár el, miután emez ő szertelen kapzsisa kivilágolt, távolíttassék el, s ha eltávolíttatása után a városban valamit forral, bűnhődés végett az előjáróság törvényszéke elé álljon. Sárospatak XXIX. törvényéből V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXX.

## XXVII.

Kerüljék a léha beszédeket és a szükségtelen mesélgetéseket, melyeket sokan az iskola kapuján kívül és belül szoktak folytatni. Azok a társalgások mégis, melyek kérdezősködésből, tanulásból, vagy szükséges és tisztességes okból történik, legyenek megengedve. A kihágó huszonöt dénárral bünhődjön. Sárospatak XXX. törvényéből V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXXI.

## XXVIII.

A tüzelőfát, melyet a gyermekek közös használatra hoznak és hordanak, egy tanuló se fordítsa a maga hasznára. Aki másként cselekszik tíz dénárral térítse meg az elvitt fát. V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXXII.

## XXIX.

Az iskola tisztviselői, éspedig a szénior és kontraskriba iránt, mindenik iskolás, akár kicsi akár nagy, nemes és nem nemes, köteles tiszteletet, engedelmességet és alázatosságot mutasson. Aki másként cselekszik, a tőle megbántott felet nyilvános beszéddel engesztelje ki. Debr. Leg. ant. II. törvényéből V. ö. 1704. Leg. spec. Art. XXXIII.

## XXX.

Esküvői és születési énekléseket a lakodalmi és születési ünnepnapján, vagy másnap déltájban végezzék, a husvét, a pünkösti és rendkívüli kantációkat pedig a szokott időben, de lehetőleg naplemente előtt vagy körül.

## XXXI.

Az iskola széniora, valamint kontraskribája, mint az iskolának a rektorok után hűséges gondnoka, az iskolai coetus egész testületéből választassék meg jó lelkiismerettel a tanulótársak külön szavazata alapján a préceptoroktól. Legyen bölcs, ügyes, tudós józan, kegyes, igazoltan tiszta hitű férfiú és az iskola valamely rektora által a szokásos esküvési forma szerint neveztesék ki és erősíttessék meg. V. ö. 1704. Leg. spec. III. Art. XXXIV.

(Folyt. köv.)

**Előfizetési felhívás Erdélyből.** Megjelent szavaslásra alkalmas versgyűjteményem. 120 gyönyörű költemény: mely alkalmas vallásos és kulturális estélyekre, karácsonyfa-ünnepélyekre, anyák-napjára. Hiányt szeretnék pótolni e szavaslásra alkalmas költemények kiadásával, mely nagy segítsége lesz az egyházaknak, iskoláknak, nőszövetségeknek, ifjúsági egyesületeknek, egész éven át rendezendő estélyek programjánál. E vers-gyűjtemény írói után, igen izléses kiállítása mellett, dísz és örökbecsű emléke lehet minden könyvtárnak. A tiszta jövedelem 10%-a a szászvárosi árvák javára van felajánlva. A könyv 180 oldalas, ára 60 lei, mely összeg jelenleg postán is átküldhető. Koltó, 1936 április. Testvéri üdvözlettel Dr. Vágó Károlyné, református lelkészné. Megrendelhető fenti címen: Románia Colțau p. Baia-Mare.

**Megjelent az Igazság és Élet 88 oldalas Kálvin száma.** a következő tartalommal: *Kálvin*: Bünvalló imádság. *Ravasz László*: Soli Deo Gloria · *Révész Imre*: Részletek Kálvin prédikációiból: a) A lelkipásztori tiszt méltósága; b) Isten egyetemes üdvakarata és a predestináció; c) Az asszony hallgasson a gyülekezetben? *Márkus Jenő*: Kálvin tanítása a bűnbánatról. *Kovács József*: Kálvin feltámadástana. *Vasady Béla*: Hogyan gondolkozik Isten, hogyan gondolkozott Kálvin és hogyan gondolkozunk mi? *Imre Lajos*: Kálvin egyházfegyelme az Institutio alapján. *Gönczy Lajos*: Az erdélyi liturgia (Különös tekintettel a kálvini liturgiához való viszonyára). *Victor János*: A kálvinizmus kiújulása. *Vasady Béla*: Barth Károly Kálvinról. *Szabó Zoltán*: Kálvin a népi tudatban. *Vasady Béla*: A kisajátított kálvinizmus. *Irodalmi szemle*. — Az Igazság és Élet e jubilaris Kálvin-száma 80 fillér beküldése ellenében megrendelhető a folyóirat Kiadóhivatalától, Debrecen, Központi Egyetem. Az Igazság és Élet postatakarékpénztári számla száma: 42,569. Az Igazság és Élet megjelenik évente tízszer, összesen 400 oldalon. Célja a lelkipásztori és nevelő munka sikeresebbé tétele. Előfizetési díja egy évre lelkipásztoroknak és vallásos tanároknak négy pengő, vallásoktató-lelkészeknek, tanítóknak, segédlelkészeknek és theologusoknak három pengő. Másoknak anyagi helyzetükhöz képest három vagy négy pengő.

## Hírek az egyházmegyéből

### BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A beregi református egyházmegyében április hó 16-án és 17-én tartattak meg az egyházmegye ügyeivel foglalkozó gyűlések. 16-án az Egyházmegyei Tanács ülésezett. Letárgyalta azokat az ügyeket, amelyeket a törvény és a szabályrendelet a hatáskörébe utal. Több templomszék ügy is szerepelt a tárgysorozatban, melyekkel kapcsolatosan — ha nem is tárgyalattak érdemlegesen — kialakult az a vélemény, hogy az ilyen, a gyülekezetek belső békéjét akaratlanul is veszélyeztető jelenség kiküszöbölése szempontjából kívánatos lenne, ha a templomszék-jogok valamiképpen megszüntethetők lennének, hogy így a Zebedeus fiak a publikánus alázatosságával

keresnek a templomi drága alkalmakat a lelki kincsek gyűjtésére.

Ezután kezdetét vette az előértekezlet, mely bő anyagával próbára tette az ottlevők türelmét. Nagyszerű példáját adta a kitartásnak az egyházáért mindenre kész gondnok, aki súlyos betegsége után, gyöngékedve is közismert, odaadó figyelemmel kísérte és irányította a tárgyalásokat. Az ő példaadására vonta vissza a lelkes főjegyző a betegeskedésre való hivatkozással benyújtott lemondását.

Másnap, 17-én folyt tovább a megkezdett munka a d. e. 9 órákor összeült egyházmegyei gyűlésen, melyet Péchy Szaboles egyházmegyei gondnok nyitott meg a beregi hagyományok és öntudat ápolására való felhívással. Közgyűlésen esküt tett őt ifjú Timótheus, elhangzottak a különböző jelentések, melyekből megállapítást nyert, hogy az egyházmegyében minden téren kielégítő munka folyik. Az esperesi időszaki jelentésből kiviláglott, hogy az esperes a hitvédő és egyházépítő munkából derekasan kivette a részét. Közgyűlés megalakította az Egyházmegyei Tanácsot, a Lelkészelő Bizottságot, megválasztotta a tanügyi bizottsági elnököt. Szeretettel köszönti s ragaszkodásáról biztosítja dr. Baltazar Dezso főpásztort abból az alkalomból, hogy ez évben áldásos püspöki működésének 25 éves határkövéhez ér.

Gondot okozott egyházmegyei gyűlésnek egyik, nyugdíjazás útján megüresedendő, erős katolikus nyomástól és szekta járástól zavart gyülekezetnek az ügye, amely iskolaépítésből származó terheire és az idegen befolyás okozta sok hiányosságra való tekintettel, nagyfokú díjlevél csökkentéssel és vakancia elnyeréssel akarna magán segíteni. De itt is, mint az egész közgyűlés folyamán a törvény-tisztelet nyomult előtérbe. Ez vezette a lelkeket az egyes esetekben kifejezésre jutott vélemény-különbségeken keresztül is a béke felé vezető úton.

A **beregdaróci** református egyház 1936. évi május hó 17-én délelőtt 9 órai kezdettel fogja újonnan öntött két harangját Isten dicsőségére megáldani és rendeltetésének átadni. A harangokat megáldja Varga Ferenc porsalmi lelkész. A harangok a toronybahelyezés után megszólalnak és kezdetét veszi a templomi istentisztelet. Imádkozik Babus Gyula nagylányai lelkész. Prédikál: Nagy Lajos nyiregyházi lelkész, Szaboles vármegye főlevéltárosa. 1 órákor közeled az iskola udvarán. Ugyanott szabad színpadon fél 9 órai kezdettel előadásra kerül Erdélyi Mihály: Feltámadunk című alegorikus álomképe.

#### BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE

**Gönczy Béla 25 éves lelkesi jubileuma.** Meleg, bensőséges ünnepség keretében ülte meg a vésztői gyülekezet kiváló lelkipásztorának, Göczy Bélának 25 éves lelkesi jubileumát.

1911 április 23-án, 24 éves korában foglalta el Gönczy Béla a vésztői nagy gyülekezet lelkipásztori állását. Az azóta eltelt 25 esztendő fényesen igazolta a gyülekezetet, amely egyhangú bizalommal hívta el pásztorául a férfikor küszöbén alig átlépett ifjút. Az elmúlt 25 év minden napja pihenést nem ismerő, céltudatos, a lélek benső tüzetől áthevített építő munkában telt el. A legnehezebb időkben, a legnagyobb akadályok között is megállás nélkül folyt ez az építő munka úgy, hogy a sok megpróbáltatáson átment vésztői gyülekezet ma külső és belső tekintetben

egyike a legszebben megépített alföldi nagy gyülekezeteknek.

Gönczy Béla munkássága és alkotó ereje azonban nem merült ki a maga gyülekezetének egyébként egész embert kívánó szolgálatában. A békésbánati egyházmegye vezetői idejében felismerték elsőrendű adminisztráló képességét s egészen fiatal korában egyházmegyei jegyzővé, azután tanácsbíróvá és főjegyzővé hívták el s a tiszántúli egyházkerület is jegyzőjévé választotta. E sokoldalú és mindig odaadással, rendkívüli ráteremtéssel betöltött munkaköre mellett arra is volt ideje és ereje, hogy az egyházi sajtó és irodalom terén is nagyértékű munkásságot fejtessen ki. Mint a „Téli Ujság“ szerkesztője, a magyar református nép lelki életének építésében elévülhetetlen érdemeket szerzett, a „Református Közélet“ c. időszaki folyóiratában pedig a magyar református egyház megújulásáért és megmaradásáért vívja magas színvonalon, mindig eszményien tiszta fegyverekkel a maga önzetlen küzdelmeit.

Bár az ünnepeltetéstől irtózó, puritán egyénisége bizonyára megakadályozott volna minden jubileumi ünnepséget, gyülekezetének szeretete és tiszteletadása elől ki nem térhetett, mikor a titokban előkészített ünnepnapon ez a megbecsülő szeretet feléje áradott. Ünnepi istentisztelet, presbiteri diszülésen a küldött-ségek hosszú sorának tisztelgése, a gyülekezet, az egyházmegye, a lelkésztestvérek, a barátok meleg szeretetének, nagyrabecsülésének őszinte megnyilatkozásai, értékes ajándékok, virágok özöne, diszbed... Feledhetetlenül szép és kedves nap volt, a hű és igaz munkás megtisztelésének ünnepe.

A jubileumi ünnepségen résztvett Harsányi Pál esperes, az egyházmegye több lelkésze, közelről és távolról a volt vésztői segédlelkészek, a jó barátok és tisztelők egész serege.

Isten áldó kegyelmét kérjük a jubiláns lelkipásztorra és gyülekezetére!

#### BIHAR-ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE

A **esonka-bihar-érmelléki** református egyházmegyében végzett gyülekezeti napokról tudósítunkat, befejezőleg az alábbiakban adjuk:

*Február 2-án Újlétán* tartotta meg az érmelléki lelkesi kör záró gyülekezeti napját nagy sikerrel. Délután a Kaiser Sarolta állami elemi népiskolai tanítónő vezetése alatt működő leányegyesületben Katona Mária álmosdi tanítónő, a Varga Lajos református kántor, állami tanító — régi, értékes ifjúsági munkás irányításával, eredményesen dolgozó ifjúsági egyesületben Fekete Gyula nagylétei református tanító tartottak lelkeket megragadó előadásokat; elismerésre méltó az a buzgóság és odaadás, mellyel a két újlétei állami tanító, illetve tanítónő az ifjúsági egyesületekben buzgólkodik, ami annyival inkább értékesebb, mivel tisztán lelkük indításából vállalták és végzik eredményes munkájukat.

Este a zsúfolásig megtelt templomban Székelyhidy Béla esperes igehirdetéssel, Melegh Dániel bagaméri segédlelkész szabadelőadással, az ifjúsági egyesületek tagjai szavalatukkal, míg a helyi lelkész zárószavaival tették maradandóvá és gazdagon magvetővé ez összejövetelt.

Külön kell megemlékeznünk a Varga Lajos református kántor, állami tanító vezetése alatt működő, hetven tagból álló vegyeskarról, mely „Mester

a bős vihar" kezdetű éneket adta elő a vallásos-estén, nagy precizitással és lebilincselően.

*Február 19-én* az alsósárréti, *március -án* a felsősárréti lelkészi körök tartották meg gyülekezeti napjaikat *Darvason és Váncsodon*. Előbbi helyen a délelőtti istentiszteleten Morvay Aladár berettyó-szentmártoni lelkész igehirdetéssel, Gerzsenyi István zsákai lelkész kereszttelével, Juhász Sámuel furtai lelkész a presbiterekhez intézett előadással mélyítették és gazdagították a gyülekezetet. Délután Papp Mihályné Molnár Berta állami iskolai tanítónő vasárnap-i iskolai tanítást mutatott be és tárta fel áldott lelke megragadó bizonyoságtéveseit, majd mindkét nembeli ifjúsághoz Gerzsenyi István szólt, oly lebilincselően, hogy szavainak hatása alatt meg is alakult a darvasi ifjúsági egyesület. Este az állami elemi iskola egyesített két nagy termében tartatott meg a vallásos-est, melyen Juhász Sámuel imával, Andó Ferenc csökmői lelkész előadással, míg Papp Mihályné rendezésében e két nembeli ifjúsági egyesület tagjai „Az angyalszívek” vallásos tartalmú színdarab előadásával ragadták meg a lelkeket. A szereplők közül Vékony Imre és Sági Matild kiválóságairól kell megemlékeznünk.

A váncsodi gyülekezeti napon a délelőtti istentiszteleten Kóródy Gyula ártándi, míg a délutánin Tóth Kálmán biharkeresztési lelkészek igehirdetésével, Bán István bojti lelkész „Az istenfő magyarról” szóló értékes előadásával működtek közre maradóan és építőn.

*Április 1-én* Debrecenben tartotta meg a csonkabi-har-érmelléki református egyházmegye lelkészegyesülete évi rendes közgyűlését, melyen az egyesület elnöke: Székelyhídy Béla esperes kegyeletes szavakban emlékezett meg néhai Bodor Pál kokadi lelkész, az igaz barát, a pótolhatatlan testvér tragikus elhunytáról.

Résztvett e gyűlésen Mógán Ákos ORJO főtitkár úr is, akit szívélyes szavakkal esperes-elnök köszöntött, nagy elismeréssel szólva az ORJO áldásos működéséről és tevékenységéről, mellyel már eddig több mint 700,000 P összeget juttatott egyházi közcélokra és 45,000 P-t meghaladó összeget fizetett ki haláleseti biztosítási díjakban, egyben kérte Mógán főtitkár urat, hogy hasson oda, miszerint az ORJO ily nagyösszegű támogatása alkotásokra is vezessen, ne csak elmúló támogatásokban folyjon szét ez áldott intézmény munkája. Mógán főtitkár úr nagy ivelésű, mélyen szántó válaszában reámutatott azokra a szomorú tényekre, melyek a nem keresztyén és nem nemzeti alapon álló biztosítási szervek és intézmények tisztán üzleti alapon felépített és túlhajszolt működésében, veszedelmekkel járnak a biztosítókra, míg az ORJO a keresztyén alapon álló Gazdák Biztosító Szövetkezetével kapcsolatosan már eddig is nagy szociális előnyökkel működött, oly sok sőhajt megnyihítve, annyi lelkészi özvegy és árva könnyét selymesen törölgetve.

A 21 pontból álló tárgysorozat úgy délelőtt, mint délután foglalkoztatta a lelkészi kart. Megalkották az egyházmegyei lelkészi temetkezési egyesületet, az egyházmegyei jóléti segélyező egyesület szabályrendeletét, felemelték óvásukat a IX. törvény cikk életbeléptetése és a VIII. tc. 5. pontja szerinti közalapi hozzájárulás kiszélesítése tárgyában, javaslatot tettek az egyházmegyei közigazgatási

járulékok leszállítására vonatkozólag az egyházmegyei közgyűlésnek, s a tisztviselői járulékoknak 40%-os leszállításával is biztosítani kívánták az eddigi kulcs százalékának leszállítását.

*Április 2-án* tartotta a csonkabi-har-érmelléki egyházmegye 1936. évi rendes közgyűlését szintén Debrecenben, Székelyhídy Béla esperes és vitéz Dr. Nadányi János egyházmegyei gondnok, bihari alispán úr elnöklése alatt. Esperes bibliaolvasása és lélekből fakadó imája után Nadányi János gondnok úr tartotta meg nagy hatással megnyitó beszédét, megragadóan vázolván azokat a feladatokat, melyeknek maradék nélküli szolgálata és elvégzése lehet a boldogabb magyar jövő, egy hitben, erkölcsökben gazdag nép lelki életének kiformalója, melyeknek szolgálatát még akkor is végeznünk kell — mondá megragadóan beszédében a gondnok úr —, ha az esperes úr buzgó imája szerint, bogánycsok és tövissek között is vezet utunk s ha skorpiókkal együtt is lakunk. Majd érintve nagy vonásokban problémáinkat, megnyitotta az ülést. A nagy figyelemmel hallgatott megnyitó beszéd mély hatással volt a megjelentekre.

A minden részletében gazdag esperesi jelentés megnyugtatóan tárta fel azt a fáradhatatlan tevékenységet és akarást, melyet az egyházmegye lelkészi, tanítói kara, tisztviselői, presbitériumai, élükön a törhetetlenül, áldozatosan buzgólkodó esperessel, végeznek, melynek eredményét biztosította és munkálta Nadányi János gondnok úr megértése, támogatása és közreműködése.

A 45 pontból álló tárgysorozat az ügyek kellő előkészítése Bán István, Dr. Kiss Barnabás, Radó József, Hegedűs Kálmán, Andó Ferenc referensek biztos feldolgozása és világos előadása folytán délután 1/2 órára tárgyalta le a közgyűlés, majd rövid bírósági ülés után a közgyűlési tagok a fehér asztalnál folytatták tovább eszmecseréiket.

A kokadi gyülekezet lelkészi állására Tóth István mezőhegyesi segédlelkészt választották meg.

#### DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

**A berettyóújfalvai református egyház** május hó 3-án a Leventeház nagytermében külmisziói-estélyt rendezett az alábbi műsorral: 1. 63. dicséret 1. versét énekelte a közönség. 2. Imádkozott: Fehér László segédlelkész. 3. Külmisziói vers. Szavalta: Csontos Lajos KIE tag. 4. Előadást tartott: Döbrössy Lajos református lelkész, mohamedán misszionárius. 5. Crosby F.—Varga Tamás: „Óh hála az Úrnak” énekelte a négyzólamú vegyeskar, Huszár Margit gyülekezeti diakonissza vezetésével. 6. Szavalt: Csuha Erzsébet RLK tag. 7. Szólóének: „Isten vezet.” Énekelte: Csigai Ilona. 8. Zárószavakat mondott: Dr. Hajdú Gyula egyházmegyei tanácsbíró, lelkipásztor. 9. 245. dicséret 10. versét énekelte a közönség. — A szépen sikerült külmisziói-estély mély hatást tett a nagyszámú jelenlévőkre.

**A berettyóújfalvai intézetek** református növendékei 1936 május hó 3-án vasárnap délután a Leventeház nagytermében Anyák-napjaünnepélyt rendezett az alábbi műsorral: 1. Nemzeti Hiszekegy. Énekelte: A református polgári leányiskola énekkara. 2. Prológ: Elmondotta: Nadányi Katalin el. isk. tanuló. 3. Ünnepi beszéd. Tartotta: Nemes Ferenc vallás

oktató-lelkész. 4. Fogadalomtétel. 5. „Mi füstölög ott a sikon távolban?“ „Pici szellő oh susogd el.“ Énekelt: A polgári leányiskola énekkara. 6. Váradi Antal: „Melyiket?“ c. költeményét szavalta: Kenyeres Mária. 7. „Meseerdőben.“ Kosáryné Réz Lola egyfelvonásos szindarabját előadták: A polg. leányiskola, polg. fiúiskola és református elemi iskola növendékei. 8. Váradi Antal: „A tanu“ c. költeményét szavalta: Szabó Lajos polg. isk. tanuló. 9. „Édesanyám.“ A református polgári leányiskola „Lorántfy Zsuzsánna Köre által hirdetett pályázaton első díjat nyert dolgozat. Írta: és felolvasta Hámos Ilona polg. isk. tanuló. 10. Nagy Méda: „Az anya szíve.“ Szavalókórusban előadták a polgári leány- és polg. fiúiskola növendékei. 11. „Hársak alatt ülök.“ „Édesanyám udvarában.“ Énekelt: Somi Sándor polg. isk. tanuló, Király Sándor polg. isk. tanuló hegedűkísérete mellett. 12. Pósa Lajos verseiből szavalt: Bárdos Katalin elemi isk. tanuló. 13. Sugár Béla: „Mindnyájunk édesanyja.“ Előadták: A polg. leány- és fiúiskola növendékei. 14. Zárószavakat mondott: Dr. Hajdú Gyula egyházmegyei tanácsbíró, lelkipásztor. 15. Hímmusz. Énekelt: A református polgári leányiskola énekkara. A tartalmas műsort nagyszámú közönség hallgatta végig, mely emelkedett érzésekkel áldozott az édesanyáknak és hálás tapsokkal mondott köszönetet a közreműködőknek.

**A nagyrabéi presbitérium** az F. Varga Lajos esperes-lelkész úr nyugalombavonulásával megüresedett lelkészi állásra április hó 26-án tartott gyűlésén hozott egyhangú határozatával az egyházközösségben öt éve szolgáló Sipos Károly segédlelkészt hívta meg.

#### KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

**Nőgyuleti záróünnepély Laskodon.** Laskodon élénk belmissziói munka folyik állandóan. A lelkész és neje vezetése mellett, valamint Orbán Rózsika, Tóth Margitka tanítónők s Oláh Pál tanító igaz, odaadó munkásságuk támogatása mellett a belmisszió minden ágazatával foglalkoznak. Van két vasárnapi iskola, Ifjúsági Egyesület, női- és leány bibliaköri óra, melyet a lelkész felesége Ary Antalné a legnagyobb odaadó munkássággal vezet; családtagok látogatása, vallásos este, úgyannyira, hogy október 31-től húsvétig a csütörtök kivételével a hét minden estéjén rendszeres lelkigondozásban részesülnek a hívek. Az alig 600 lelket számláló kis gyülekezet lelki emelkedettségének igen szép tanujelét mutatja a szeretetmunka gyakorlásában. Nemcsak ajkukon hordják az Igét, hanem tettekben is kifejezést adnak annak. Ezt mutatja a húsvét másodnapján tartott záróünnepség eredménye is.

1936 április 13-án húsvét másodnapján este tartotta a Nőgyulek igen nagyszámú közönség jelenlétében záróünnepélyét, melynek keretében kisorsolásra került a Nőgyulek tagjai által elkészített 3 drb értékes kézimunka is. Az ünnepély műsora „Egyedüli reményem oh Isten csak Te vagy“ c. dícséret éneklésével kezdődött, mely után Deák Lajos petneházi lelkész megnyitó beszédében frappánsan esetezte a mai kor női feladatának óriási nagy jelentőségét. Ezt követte Tóth Margitka tanítónő művészi előadásában Muraközy Gyula: „Gályrabok énekelnek“ c. költeményének szavalata, melyet az Ifjúsági

Egyesület tagjai a „Térj magadhoz drága Sion“ c. dícsérettel kísérték. Majd Orbán Rózsika tanítónő betanításában a kis vasárnapi iskolások biblicus előadásai következtek: a) Tíz parancsolat; b) A biblia, mint bizonyítvány; c) Órangyal. Úgy a szülők, mint a hallgatóság szemében könnyek csillogtak a gyermeki lélek ilyen mély vallásosságáról való megnyilatkozások láttán. A vasárnapi iskolások előadását követte a nőgyuleti és ifjúsági egyesületi tagokból alakult kis gárda előadása, melynek falusi humora vidám derűre hangolta a hallgatóságot.

Ezek után a vezetőség kisorsolta azt a 3 drb kézimunkát, melyet a nőgyuleti tagok készítettek és adtak a Szeretetszövetség javára. A begyűlt összeget, 25 P-t a Nőgyulek a Szeretetszövetség javára elküldte. (A diakónus útján előbb már 30 P-t küldött.)

Ez a 25 P nem nagy összeg, de ha minden 600 református lélek ennyit adna a Szeretetszövetség javára, amit lelkes munkával adhatna is, hol volna már azóta a mi Szeretetszövetségünk?! — A laskodi református Nőgyulek ezt üzeni a református nőknek: „Tábitha, kelj fel.“ (Csel. 9:40.)

#### SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

**Tavaszi közgyűlés.** Április 2-án és 3-án tartotta a szatmári református egyházmegye rendes tavaszi gyűléseit Fehérgyarmaton Tóth Sándor esperes és Dr. Gaál Endre egyházmegyei gondnok elnöke alatt.

Április 2-án délelőtt az építkezési, tanügyi és segélyügyi, délután a belmissziói bizottság, majd az egyházmegyei tanács ülésezett, intézte el a hatáskörébe tartozó ügyeket.

Kósa Zsigmond előadó jelentése szerint egyházmegyénk tanügye örvedetes képet ad, mert a tanítók nagyobbik fele félévkor kitűnő eredményt mutatott fel, míg elégséges osztályzatot csak egy iskola kapott.

A belmissziói bizottság egyházmegyei ifjúsági és presbitéri konferenciák tartását tűzte napirendre. Másnap, április 3-án folyt le a közgyűlés élénk érdeklődés mellett. Dr. Gaál Endre gondnok a jobb jövőbe vetett hitet erősítő lelkes beszéddel nyitotta meg a tanácskozást.

Az esperes időszaki jelentése az elmúlt fél esztendő minden fontosabb egyházi és társadalmi eseményét érintve és méltatva beszámolt az órhelyre méltán állított vezér hűségese vigyázásáról és eredményes munkásságáról.

A jelentés nyomán őszinte ünneplésben részesítette a közgyűlés Kalmár Dániel rápolti lelkészt, katonai főlelkészt, Sárközy Lajos kömörői tanítót igazgatóvá történt kinevezése alkalmából.

Erdős Ignác kisszekeresi, Horváth Imre majtisi lelkész április 1-ével nyugalomba vonult, a Gönczy Sándor tyúkodi lelkész nyugdíjazását pedig május 1-i kezdettel mondta ki a nyugdíjbizottság. A távozó hű szolgálókat meghatóttan köszöntötte a közgyűlés, kívánva nekik a megérdemelt nyugodalmat.

A közgyűlés tárgyai G. Szabó Mihály, Dr. Torday Sándor, Dr. Kovács Lajos, Török József és Sipos Károly jegyzők előadásában délre leperegtek.

A kaszinóban tartott közebed visszanyerte régi hangulatos formáját. Az utóbi néhány alkalom

nagy hallgatásától, feszültességétől eltérve több pohárköszöntő hangzott el. Úgy látszik, az egyházmege az Augusztinus megállapításában látja és akarja követni a helyes utat: In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas.

**A szamosújlaki egyház** most szerzett templomi harmoniumát és újonnan épített karzatát április 5-én avatta fel. Ekkor tartotta az ifjúsági egyesület és a leánykör a téli munka félévet bezáró ünnepélyét méltó keretben, szép műsorral gyönyörködtetve a hallgatóságot, jelentős anyagi és még nagyobb erkölcsi sikert aratva.

## GYÁSZROVAT

**Benedek Sándor.** Nagy és fájdalmas veszteség érte a magyar és református közeletet. Benedek Sándor a közigazgatási bíróság nyugalmazott másod-elnöke, volt közoktatásügyi államtitkár, a dunamelléki református egyházkerület világi főjegyzője, a tolnai református egyházmege gondnoka, zsinati és konventi rendes tag, 82 éves korában, folyó hó 14-én Budapesten elhunyt. Temetése szombaton, 16-án délután lesz Budapesten. Halálát igen előkelő és kiterjedt rokonság gyászolja, köztük Dr. Benedek Zsolt, egyetemes konventünk tanácsosa, akihez Dr. Baltazár Dezső püspök úr a következő táviratot intézte:

„Édes atyád halála alkalmából úgy a magam, mint a kerületem nevében a legmélyebb részvényt nyilvánítom. Az elhunynak érdemei történelmi nagyságuk, emlékezete tehát mindannyiunk előtt felejthetetlen marad“.

**Kiss István,** a kisari református egyház 21 éven át hűséges és alázatos, szolgálatkész és áldozatos lelkipásztora, a szatmári református egyházmege tanácsbírája, vármegyei törvényhatósági biz. tag életének 50-ik, lelkipásztorságának 24-ik évében 1936 április hó 19-én nagyhirtelenséggel letette szolgálatának keresztjét s visszaadta lelkét az örök bírónak, az irtalmas Istennek. Tetemeit a templomban április hó 28-án délután tartott imádság után Debrecenbe szállították s az itteni köztemetőben helyezték örök nyugalomra.

## KÜLÖNFÉLÉK

**A tiszántúli református egyházkerület** 1936. évi június hó 3-án (harmadikán) szerdán délelőtt 9 órakor tartja Debrecenben a református Nagytemplomban rendes közgyűlését. A szokás s megalakulás után főtiszteletű és nagyméltóságú D. Dr. Baltazár Dezső püspök urat huszonöt éves püspöki működése alkalmából az egyházkerület és egyéb egyházi és világi testületek üdvözlik. Ezt követőleg lelkészintézés lesz a Nagytemplomban a közgyűlési tagok jelenlétében. Június hó 2-án délelőtt 10 órakor esperesi értekezlet, délután 4 órakor egyházkerületi bírósági ülés lesz a Kollégium tanácsstermeiben. Június 3-án délután 4 órakor a közgyűlés folytatása.

**Valláspedagógiai konferencia Debrecenben.** Konventi és egyházkerületi határozatok alapján a vallásoktatás ügyének előbbrevitele és továbbképzésére június 3-án, szerdán délután és június 4-én csütörtökön egész nap konferencia lesz, amely idő az egyházkerületi közgyűlés, lelkészintézés, főtiszteletű és nagyméltóságú püspök úr jubileuma alkalmából is megfelelő. Az előadók és előadások a következők lesz-

nek: Dr. Csikesz Sándor: Hogyan fegyelmezzem a valláspedagógus? — Uray Sándor: Bibliolvasásra, imádkozásra, bizonyágtételre és tettekre szoktatás. — Dr. Incze Gábor: Róm. kath. szokások a reformátusoknál és viszont. — Szele Miklós: A vallástani tantervünk, mint a vallástani cél akadálya. — Dr. Nagy Sándor: A vallás a többi tantárgyakban és a többi tárgyak a vallásban. — Dr. Dancsházy Sándor: A szerelmi kérdés a felső osztályosok között. A konferenciára meghívotnak az egyházkerületből a vallásoktatással foglalkozó lelkészek, segédlelkészek s a helybeli református tanítói kar. Részletes programot a Vasárnap és Lelkészegyesület fog hozni.

**Generális vizitáció.** Püspök urunk folyó hó 14-től 16-ig a középszabolcsi egyházmegeben generális vizitációt tart és a következő egyházakat látogatja meg: Téglás, Bököny, Geszteréd, Szakoly, Nyíradony, Nyírmihálydi, Nyírgelse, Nyírbogát, Encsencs Piricse.

Kíséretében lesznek Maklár Károly egyházkerületi főjegyző és Futó András püspöki titkáron kívül Porzsolt István esperes és Dr. Nánássy Andor egyházmegei gondnok.



KÁLVIN-ÉREM.

Ezt az érmet a magyarországi református egyház egyetemes konventje verette annak emlékeztére, hogy ezelőtt négyszáz esztendővel, 1536-ban jelent meg Kálvin János főművének: *A keresztény vallásra való tanításnak* (Institutio Religionis Christianae) első kiadása. Az érmet Berán Lajos művész mintázta és a m. kir. állami pénzverő sokszorosította. Előlapján Kálvin János alakját látjuk, amint elkészült művét alázatos muzdulattal felajánlja mindenki számára, aki éhez és szomjúhozza az igazságot. Az ablakon beszűrődő fény a sötétség elmúltára és a napkelte világosságára emlékeztet. A körirat Thuri Farkas Pál tizenhatodik századbéli magyar református lelkipásztor rövid latin versének Szenczi Molnár Albert által készített fordítása, amely a Kálvin művét éppoly találóan, mint tömören méltatja. A hátlap Kálvin életének igazságát ábrázolja jelképesen, úgy, amint ő maga a pecsétnyomjára rávésette. A körirat abból a leveléből való, amelyben kijelenti, hogy az Úr parancsára visszatér Genfbe, még ha szíve bele-szakad is ebbe az áldozatba. Készült egy latin szövegű érmet is tudósok és külföldi testvéreink számára. Kálvin emlékeztet a magyar református egyház ércebe verette. De maradandóbb emléke az lesz, ha egyházunk tagjai szívökbe vések az ő tanítását. Az érmet bronzpéldánya 2 P-ért ezüstpéldánya 8 P-ért a Bethlen könyvkereskedésben kapható, Budapest, IX., Kálvin-tár 8. sz. alatt

**A Egyetemes Konvent** május hó 6., 7. és 8. napjain tartotta évi teljes ülését Dr. Baltazár Dezső püspök és Dr. Balogh Jenő egyházkerületi főgondnok elnöklése mellett. A Püspök bibliolvasása és imádsága után Dr. Balogh Jenő elnök tartott nagyszabású megnyitó beszédet. Nem sokára száz éve lesz — ügymond — annak, hogy a költő ajkán megcsendült a „Hazádnak rendületlenül“. Ez a gondolat vezette apáinkat a szabadságharcokban, ez öntött belénk kitartást a megpróbáltatások idején és ez fog biztatni bennünket a következő, esetleg még súlyosabb évek során is. A Konvent gyűléseitől mindig távol volt és távolmarad a pártpolitika, de a nemzeti politika sohasem pártpolitika és ebből a szempontból megnyugvással látjuk, hogy a magyar törvényhozás a telepítési törvénnyel legközelebb lehetővé tenni igyekszik, hogy ezen a földön az önálló, életképes, erkölcsileg és anyagilag is független birtokosok száma szaporodjék. Az Országos Református Szeretetszövetség már eddig is jelentős kísérleteket tett a telepítésnek református részről való elősegítése érdekében. Református egyházunk

egész egyeteme őszinte fájdalommal kíséri figyelemmel azt a nagy nyomorúságot, mely a református egyháztagok zömét képező Alföldön eláradt és sürgős enyhítésre vár. Mely részvétellel emlékezett meg arról a szomorú sorsról és temérdek zaklatásról, melyet református magyar testvéreinknek az elszakított területeken elszenvedniök kell.

A szeretet és megbecsülés teljességével hívta fel a Konvent figyelmét arra, hogy a tiszántúli egyházkerület június 3-án fogja ünnepélyes keretek között megünnepelni Dr. Baltazár Dezső püspök 25 éves szolgálati jubileumát. A Konvent tagjai e szavaknál lelkesen ünnepelték Dr. Baltazár Dezsőt és nagyrabecsülő szeretetüknek és ragaszkodásuknak fellállással adtak kifejezést.

Ugyancsak meleg szavakban emlékezett meg Dr. Geduly Henrik evangélikus püspök 25 éves működéséről is.

A szokásos megalakulási formások után a különféle szakbizottságokban megüresedett helyeket töltötte be a Konvent és a rendes és rendkívüli bíróság pötagjaivá Harsányi Pál esperest és Dr. Imre Sándort választotta meg.

A missziói ügyeket Dr. Enyedy Andor konventi missziói előadó referálta. Ezek sorában megalakult a szörvány- és tanyagondozó albizottság, melynek elnökévé Dr. Ravasz László püspök, előadójává Dr. Hetessy Kálmán választattak meg. A bizottság megbízott azzal, hogy sürgősen fogjon a tanya- és szörványmisszió egész kérdésének, tennivalóinak feltárásához és a szükséges munkálatok elvégzéséhez.

Ezek után a Konvent plenáris ülését félbeszakították s a konventi tagok felvonultak a konventi székház zsinati termébe, hogy ott részt vegyenek az Egyetemes Konvent által rendezett kettős országos ünnepélyen: Kálvin Institutójának 400 éves és a magyar gályarabok kiszabadulásának 260 éves jubileumán. A zsinati terem elnöki emelvénye alatt közszemlére tették ki a Konvent által készített Kálvin-emlékérem nagyformátumú példányait, valamint az Institutio diszkötésű kiadását.

Az ünnepélyen nagyszámú és előkelő közönség jelent meg. A képviselőház részéről jelen volt Dr. Sztranyavszky Sándor képviselőházi elnök, a kormány képviseletében Dr. Lázár Andor igazságügyminiszter, a kultuskormány képviseletében Dr. Tasnádi Nagy András államtitkár, a főváros képviseletében Dr. Némethy Károly tanácsnok. Az evangélikus egyetemes egyházat Dr. báró Radványky Albert egyetemes felügyelő, Dr. Raffay Sándor és Kovács Sándor püspökök és Dr. Pesthy Pál egyházkerületi felügyelő, az unitárius egyházat pedig Józán Miklós püspöki helynök képviselték. A protestáns katonai egyház képviseletében Dr. Soltész Elemér tábori püspök jelent meg. Számos közéleti kiválóság és nagyszámú érdeklődő közönség hallgatta végig a református egyház ünnepségeit.

Dr. Baltazár Dezső püspök imádsága után Dr. Balogh Jenő világi elnök tartott lelkes megnyitót.

Hálaadással újítjuk fel — úgymond — a szenvedő gályarabok szomorú emlékét, kik a meggyőződés bátorságával és erejével ragaszkodtak hitükhöz. Nem azért emlékezzünk, hogy felidézük a rég letűnt vallási küzdelmek szomorú korát, mely annyi magyar vér pusztulásával járt, sem nem azért, hogy megemlékezzünkkel felekezeti békétlenséget szítsunk, csupán fájdalommal gondolunk vissza arra, hogy volt idő, amikor évszázadokon át magyar a magyarral állott szemben.

Lelkünkben mindig ott él a hála a németalföldi rendek megható segítségéért, amely nélkül a mártír magyar gályarab-lelképásztor szenvedése még tovább tartott volna, vagy még többen pusztultak volna el közülük. A németalföldi rendek 1675 november 11-i határozata és a De Ruyter tengernagy áldozatkészsége és hőies közbenjárása soha nem tűnik el a magyar protestánsok emlékezetéből.

Amikor hálát adunk — végezte Balogh Jenő —, egyúttal fohászokodom a Mindenhatóhoz, hogy az emberek a jövőben ne gyűlöljék egymást hitük miatt és különösen ennek a maroknyi magyar nemzetnek minden polgára érezze át, hogy amikor hazáját szereti, ezt nem azzal kell tennie, hogy elvonni törekedjék embertársának hitbeli meggyőződését.

A megnyitó beszéd után Dr. Ravasz László püspök tartott emlékbeszédet Kálvin Jánosról, Dr. Révész Imre pedig a 260 évvel ezelőtt kiszabadult magyar gályarab-lelkészekről.

A felemelő ünnepély Farkas István püspök áldásmondásával és a Himnusz eléneklésével ért véget.

A zsinati terem előcsarnokában hatalmas márványtáblát állíttatott a 41 magyar gályarab-lelkész emlékezetére.

Május 7-én folytatta a Konvent plenáris ülését, melyen Dr. Benedek Zsolt a lelkesíti nyugdíjintézet ügyeit adta elő. Elhatározta a Konvent, hogy az új nyugdíjtörvény ügyében a nyugdíjintézet végrehajtóbizottságától kér és vár az egyházkerületek meghallgatásával megokolt részletes javaslatot.

A közigazgatási ügyeket Maklár Károly referálta. Kimondta a Konvent, hogy ezután a jövedelmi és vagyonadó után a jövőben egyházi adót kivetni nem lehet. A közigazgatási bizottság előadójával Vargha Sándor esperes választotta meg.

A közjogi bizottság ügyeit Dr. Szentpéteri Kun Béla adta elő. Az Egyetemes Konvent változatlanul fenntartja azt a többszörösen hangoztatott álláspontját, hogy az egyházipolitikai törvények megváltoztatására a mai nyugtalan időket nem tartja alkalmasnak. E törvényeknek ezújszerűn változtatás nélküli fenntartása mellett a leghatározottabban állást foglalt.

A tanügyi bizottság által letárgyalt ügyeket Janka Károly konventi tag adta elő. Az Országos Közoktatási Tanácsba Dr. Ravasz László püspök és Dr. Szentpéteri Kun Béla küldettek ki.

Őszinte elismerését fejezte ki a Konvent a középiskolák iránt, melyek a mai súlyos viszonyok között is különféle jótétemények alakjában több mint 300,000 P-t juttattak az elmúlt tanévben szegénysorsú és jóelőmeneteli középiskolai tanulóknak segélyezésére.

A középiskolai törvény végrehajtási utasításával kapcsolatban megkereste a Konvent a vallás- és közoktatásügyi Minisztert, hogy azokat, kiket jósorsuk gondtalan élettel ajándékozott meg, szigorúbban bírálja el ezután, mint a nélkülöző, rossz anyagi viszonyok között élő tanulókat.

A szeghalmi gimnázium dévaványai és vésztői partikuláit a Konvent nem engedélyezte, de nyomatékosan kéri a kultuskormányt, hogy adjon támogatást az alföldi nagy egyházközségeknek mezőgazdasági irányú középfokú iskolák létesítéséhez és fenntartásához.

A theologiai és vallásoktatási ügyek Dr. Kovács J. István előadásában kerültek konventi plenáris tárgyalás alá.

A népközpontok ügyek tárgyalása során a betervezett jelentésből megállapítható, hogy a magyarországi református egyházközségek száma 1187, s ezekben a reformátusok lélekszáma 1,819,138. A 6—12 éves tankötelesek száma az elmúlt tanévben 215,058 volt. Tizenöt olyan hely van, ahol a nem református iskolába járó gyermekek vallásneveléséről egyáltalában nincs gondoskodás.

Egyházi és alapítványi jövedelemből több mint hárommillióhatvanezer pengő fordított a református egyház az elemi nevelésre.

A dunántúli egyházkerület jelentése alapján felkéri az Egyetemes Konvent a vallás- és közoktatásügyi Minisztert, hogy adjon ki minden iskolára kitéfelő rendelkezést a tanuló ifjúság erkölcsi életére és egészségére, valamint az iskolai rendre és fegyelmre nézve romboló hatású tánciskolába-járas megszüntetése érdekében.

A beérkezett kimutatások szerint a négy egyházkerületben csaknem félmillió pengőnyi tanítói fizetéssel vannak az egyházközségek hátrálékban. Az Egyetemes Konvent utasította az egyházközségeket, hogy iskolai költségvetéseikben a hátrálékos tanítói fizetések fedezetéről is okvetlenül gondoskodjanak.

A konventi plenáris ülés Dr. Baltazár Dezső püspök hálaadó imádságával végződött.

**Geduly Henrik negyedszázados püspöki jubileuma.** Folyó hó 16-án, szombaton ünneplik Nyíregyházán Geduly Henrik tiszakerületi evangélikus püspök negyedszázados jubileumát és 40 éves nyíregyházi lelkesíti évfordulóját. A jubiláris ünnepségek pénteken délután kezdődnek s a szombat reggeli istentisztelet után délelőtt féltizenegyor lesz a rendkívüli közgyűlés s ennek keretében a hivatalos ünnep, amelyen résztvesz a tiszántúli református egyházkerület képviseletében Dr. Baltazár Dezső püspök és Maklár Károly egyházkerületi főjegyző is.

**Könyvesereajánlat.** A debreceni Tisza István-Tudományegyetem Egyháztört. szemináriuma egy drb „Kálvin és a Kálvinizmus” című könyvet, diszkötésben, esérébe felajánl a következő művekért: 1. Szeremley Sámuel: Szőnyi Beniamin és a hódmezővásárhelyiek. Budapest, 1890. — 2. Rác Károly: A pozsonyi vértörvényszék áldozatai 1674-ben. Első füzet (második kiadás) Lugos, 1889. Második füzet (második kiadás) Lugos, 1899. — Harmadik füzet (egyetlen kiadás) Budapest, 1905. A Szeremley könyve lehet fűzve is, a Rác Károlynak azonban mindenképpen kötve kell lennie

akár három, akár egy darabban. Egyébként a példányoknak teljesen épeknek, hiánytalanoknak és tisztáknak kell lenniük. Akár a Szeremley, akár a Rácz műve helyett elfogadjuk a Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár II. (1903.) évfolyamait is, fűzve vagy kötve, hasonlóan kifogástalan állapotban. Ajánlatokat kér *Dr. Révész Imre*, Debrecen, Központi-egyetem.

### KÜLMISSZIÓI HÍREK.

**Döbrössy Lajos** református lelkész, a Magyar Református Külmisziói Szövetség mohamedán misszionáriusa hosszabb tartózkodásra Magyarországra érkezett. Itthon tartózkodása idején református gyülekezeteinknek előadásokat tart missziói munkájáról. Kérjük a gyülekezeteiket, hogy ragadják meg a felkínálkozó alkalmat és hívják meg Döbrössy Lajost. Tavaszai vagy őszi meghívásokat ajánlatos minél előbb a titkári hivatal címén — Budapest, IX. Kálvin tér 8. II. 17. — bejelenteni.

**Áldozóesttörtők és pünkösdi misszió ünnepe.** Tartsanak gyülekezeteink ez alkalmakkor külmisziói ünnepélyeket, vallásos-estélyeket, és a hívek figyelmét az evangélium hódító munkájára és Isten országa növekedésére irányíthassák. Külmisziói vallásos estély anyagot ingyen küld a Magyar Református Külmisziói Szövetség. Budapest, IX. Kálvin-tér 8. II. 17.

**Templomi rend Nagyváradon.** 1. Az istentisztelet vasárnapokon és ünnepnapokon délelőtt 10 órakor és délután az imaházakban 4, a templomban 6 órakor veszi kezdetét.

2. Mindenki legkésőbb a kezdőének alatt foglalja el helyét. Nem illik az istentiszteletről elkésni s a később jövőnek a mások áhítatát megzavarni.

3. Mindenki az öt megillető helyet foglalja el. A nők ne üljenek a férfiak padjába s viszont a férfiak se a nők padjába. Ifjak, leányok ne foglalják el az első székeket, hanem adjanak elsőbbséget kálvinista szerénységgel az idősebbeknek.

4. A pad szélén ülők, ha belül üres hely van, beljebb-húzódással adjanak helyet a később jövőnek. Kínos látvány és rendkívül zavaró, amikor egész padosor felkel, amíg az utóbb jövő a belsőbb helyre bejut.

5. Az imádság és prédikáció alatt mindenki maradjon a helyén. Nem illik az istentisztelet alatt előrefurakodni, járni-kelni. A jövő-menés, a templomba való rövid betekintés nem kálvinista szokás.

6. Nem illik az istentisztelet alatt beszélgetni, sutogni, mozgolódn.

7. Nem illik az istentisztelet alatt eltávozni. Aki esetleg rosszul érzi magát, az igyekezzék lehető feltűnés nélkül kimenni. Az egyháziak készséggel állanak segítségükre.

8. Nem illik a prédikáció, vagy az utóimádság befejeztével mozgolódn, még kevésbé eltávozni. Aki az istentiszteletre jött, az maradjon az utóéneklés bevezetéséig a templomban.

9. Mindenki hozza magával az énekeskönyvét s tehetőségéhez képest énekeljen.

10. Járuljunk mindnyájan hívő, imádságos és alázatos lélekkel az Úr színe elé s legyenek az Isten házában „mindenek ékesen és szép renddel!”

Óhajtható, hogy ennek a templomi rendnek mindenki alávesse magát s azt igyekezzék a mi templomainkban másokkal is betartatni! Isten dicsőségére!

**Az iskolaév vége közeledik és kezdődik a gondos szülő nagy gondja, hogy melyik tanintézetbe, melyik internátusba adja gyermekét, milyen életpályát válasszon fiának, leányának? Most jelent meg az „Internátusok—Tanintézetek részletes tájékoztató címtára” az 1936—37. tanévre, mely részletesen ismerteti a hazai oktatóintézetek és nevelőotthonokat. Ezt a minden szülőnek nélkülözhetetlen és rendkívül ügyesen, áttekinthetően összeállított tájékoztatót, amely öt esztendő óta évenként megjelenik, 20 filléres portóbélyeg beküldése ellenében ingyen küldi meg Erdős József hirdetési irodája, Budapest, VI., Teréz-körút 35.**

**Ha hirdetőinknél vásárol, szíveskedjék a lapunkban megjelent hirdetésre hivatkozni.**

## HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

*A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.*

1363/66—1936. szám.

### KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű esperes és lelkész urak, közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 15-én megjelent 8. számában

32.400—1936. V. 1. szám alatt a középiskolákról szóló 1934: XI. tc. Végrehajtási Utasításának kiadása és életbe léptetése.

1301—1936. eln. szám alatt a középiskolákról szóló 1934: XI. tc. alapján készített új tantervnek fokozatos bevezetése.

1849—1936. eln. szám alatt az általános továbbképző népiskolai tanmenetek és órarendek bemutatási határideje és

75.700—1936. VI. szám alatt az államsegélyes nem állami elemi népiskolai tanítók kölesönös álláscserejére és ezek véglegesítésére vonatkozó iratok felterjesztése tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1936 április 21.

**Makláró Károly,**  
püspök h.

*A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.*

1668/1669—1936. szám.

### KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű esperes és lelkész urak, közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 1-én megjelent 9. számában

68.996—1935. VI. szám alatt az iskolai fásítás és eredménye tárgyában és

2316—1936. eln. szám alatt a középiskolákról szóló 1934: XII. tc. Végrehajtási Utasításának megvétele tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1936 május 6.

**Dr. Baltazár Dezső,**  
püspök.

*A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.*

1684—1936. szám.

### KÖRLEVÉL.

**a gyógyfürdők és üdülőhelyeknek az iskolában való ismeretése tárgyában.**

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 33.169—1936. V. 1. számú intézvényére a külföldiek részéről gyógyfürdők és üdülőhelyeink iránt mindinkább fokozódó érdeklődésére való tekintettel és az Orsz. Balneológiai Egyesület kérésére felhívom az igazgatóságokat, hogy a gyógyfürdőkön és üdülőhelyeken levő, vezetése alatt álló középiskolában a tanulmányi figyelmét a fürdővendégekkel való udvarias bánásmódra és a fürdőforgalom helyi és országos gazdasági jelentőségére felhívják.

Debrecen, 1936 május 7.

**Dr. Baltazár Dezső,**  
püspök.

*A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.*

1718—1936. szám.

### KÖRLEVÉL.

**a br. Eötvös József Kollégium 1936—36. tanévre szóló felvételi pályázata tárgyában.**

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 33.276—1936. VI. 1. számú értesítése szerint a Hivatalos Közlöny legközelebbi számában megjelenik a br. Eötvös József Kollégium igazgatóságának az 1936—37. tanévre szóló felvételi pályázati hirdetménye.

Utasítom a főhatóságom alá tartozó fiúközépiskolák igazgatóit, hogy a szóbanforgó pályázatot a VIII. osztályú

tanulókkal kihirdetés útján közöljék annál is inkább, mert a Kollégium igazgatóságának jelentése szerint a múltban előfordult, hogy a középiskolai igazgatók legnagyobb része a pályázati hirdetményt nem közölte a pályaválasztás előtt álló tanulóifjúsággal.

Debrecen, 1936 május 9.

Dr. Baltazár Dezső,  
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1729—1936. szám.

#### KÖRLEVÉL

a debreceni Nyári Egyetem fokozottabb látogatása tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 33,223—1936. V. 1. szám alatt kelt leiratával a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem kebelében működő ú. n. Nyári Egyetemi tanfolyamra figyelmünket ez évben is felhívja.

Utasítom az egyházi főhatóságom alatt álló középiskolák igazgatóit, hogy a nyári egyetem hirdetményeit az iskolai hirdető táblán függeszék ki, a VIII. osztály osztályfőnökei pedig hívják fel a tanulók figyelmét a Nyári Egyetemre.

Egyben közlöm az igazgató urakkal azt is, hogy megengedte a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr, hogy a pályaválasztási tanácsadó által az ország összes VIII. osztályos tanulóhoz megküldött hivatalos nyomtatványokhoz a Nyári Egyetem hirdetményei csatoltassanak.

Debrecen, 1936 május 12.

Dr. Baltazár Dezső,  
püspök.

#### TÁJÉKOZTATÁS

a hajdúböszörményi református Boeskay-gimnáziumba és a vele kapcsolatban álló Kálvineum fiúinternátusba az 1936—1937. iskolai évre való felvételre.

Az Országos Református Lelkészegyesület tulajdonát képező Kálvineum fiúinternátusba a jövő iskolai évre ingyenes, kedvezményes és fizetési helyekre felvesznek olyan tanulókat, akik középiskolai tanulmányaikat a hajdúböszörményi református gimnáziumban óhajtnák folytatni. Ingyenes helyekre csak református lelkészek és kántorok árvaít veszik fel. Földíjas és kedvezményes helyekre kivételes esetben más tanulókat is felvesznek, akiknek példás magaviseletükön kívül jeles, vagy jó előmenetelük van. Fizetési helyekre vallásra való tekintet nélkül felvétetnek más gimnáziumi tanulók is. Ingyenes helyekre folyamodók a Kálvineum igazgatótanácsához intézett kérvényeiket — melyhez csatolni kell a felvétetni kívánó növendék iskolai, születési és hatósági bizonyítványain kívül az illető lelkészek bizonyítványát is — legkésőbb július 5-ig kell beküldeni a Kálvineum igazgatósága címére, míg a fizetési helyekre az iskolai bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeket augusztus 7-ig kell beküldeni a fenti címre. Fizetési helyekre felvett tanulók ellátási díjába évi 500 P-t, beiratási és orvosi díjba 50 P-t, szappandíjba 5 P-t tartoznak fizetni négy részletben, vagy külön engedély mellett havonként. Tényleges szolgálatban levő református lelkészek, tanítók és kántorok gyermekei évi 450 P ellátási díjat tartoznak fizetni a mellékdíjakon kívül. Az intézet régi növendékei csak tanulmányi értesítőjüket tartoznak bemutatni. A gimnáziumban az V—VIII. osztályokba járó növendékek vagy a görög, vagy a francia nyelvet tanulhatják. Lelkészárvák a görög nyelvet kötelesek tanulni. Bővebb felvilágosítást és tájékoztatást kívánatra készséggel küld

Hajdúböszörmény, 1936 április hó

a Kálvineum fiúinternátus  
igazgatósága.

#### Felvételi hirdetmény.

A nyíregyházi református tanítónőképzőintézet I. osztályába az 1936—37. iskolai évre felvétetnek azok a tanulók, akik 14. életévüket betöltötték, de 16 évnél nem idősebbek, s akik a gimnázium, vagy a polgári iskola IV. osztályát jeles, vagy legalább jó eredménnyel elvégezték. *Elészséges bizonyítvánnyal folyamodók kérvényét az igazgatóság nem veheti figyelembe.*

A kérvények beadási határideje május hó 31.

A kérvényhez csatolni kell:

1. A gimnázium vagy polgári iskola III. osztályáról

szóló bizonyítványt és a IV. osztályról s félévi értesítőt illetve, ha a folyamodó már végzett az előző évben, a IV. osztályról szóló bizonyítványt. Utóbbiak hatósági bizonyítványt is kötelesek csatolni annak igazolására, hogy szülei felügyelet alatt állottak és, hogy magaviseletük erkölcsi szempontból kifogástalan volt. Akik a folyamodás évében végzik a IV. osztályt, évvégi bizonyítványukat pótlólag kötelesek beküldeni.

2. Születési anyakönyvi kivonatot.

3. Hatósági orvosi bizonyítványt arról, hogy a folyamodó teljesen egészséges és a tanítói pályára alkalmas.

4. A folyamodó nevével és pontos címével ellátott és felbélyegzett hivatalos nagyságú borítékot.

Tandíj protestáns vallásúaknak évi 150 P, másvallásúaknak évi 250 P. A mellékdíjak összege 32 P. Érettségi bizonyítvány alapján (csak jeles vagy jó minősítésűekről lehet szó) a IV. osztályba történhetik átvétel a szabályszerű osztálylétszám keretében.

A kérvények a tanítónőképzőintézet igazgatósága címére, Nyíregyházára küldendők.

Az intézettel kapcsolatos internátusban az évi díj 700 P (lelkészek, tanárok, tanítók gyermekei után évi 500 P) és 50 P mellékdíj. Napi ötszöri étkezés, mosás, orvos, állandó tanári felügyelet, központi fűtés, fürdőszobák, tennis- és koresolypálya. A díjak részletekben is fizethetők. Bentlakásért külön kérvényt kérünk csatolni.

Az intézeti magyaros egyenruha, munkaköpeny és egyensapka beszerzése mindenkire kötelező.

955—1935. 6. szám.

A hajdúnánási református reál-gimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet a görög-latin rendes tanszéknek az 1936—37. iskolai évre helyettes tanárral leendő betöltésére. A pályázati kérvények az előírt mellékletekkel folyó évi június hó 1-ig adandók be az iskola igazgatóságához.

Váczy József,  
igazgató.

#### PÁLYÁZATI HÍRDETÉS.

A debreceni református tanítónőképzőintézet I. osztályába az 1936—37. iskolai évre felvétetnek azok a tanulók, akik életük 14. évét betöltötték, de a 17. életévét még nem érték el, továbbá, akiknek erkölcsi magaviselete kifogástalan és a polgári iskola, a fiú- vagy leányközépiskola IV. osztályát legalább általános jó osztályzattal elvégezték, vagy a folyó iskolai évben elvégzik. A felvételt kéro folyamodványok az intézet igazgatóságához címezve legkésőbb folyó évi június 1-ig adandók be.

Azok a folyamodók, akik előtanulmányaik során valamely tantárgy tanulása alul fel voltak mentve, sikeres felvételi vizsgálatot tartoznak tenni a tanév elején.

A kérvényhez a következő okmányok csatolandók:

1. születési anyakönyvi kivonat;

2. újkeletű hatósági orvosi bizonyítvány arról, hogy az illető éptestű, érzékszervei teljesen egészségesek, beszélni szerve és színérzéke hibátlan és hogy a tanítónői pályára alkalmas;

3. iskolai bizonyítvány annak igazolására, hogy folyamodó a polgári iskola, fiú- vagy leányközépiskola négy osztályát legalább általános jó osztályzattal elvégezte. Ha folyamodó a kérvény beadása idején a IV. osztálybeli bizonyítvánnyal még nem rendelkezik, ez esetben a III. osztálybeli bizonyítványát és a IV. osztálybeli félévi értesítőjét csatolja;

4. azok a folyamodók, akik a folyó iskolai évben mint rendes tanulók iskolába nem jártak, közégi előjárásági bizonyítványt is tartoznak mellékelni erkölcsi magaviseletük kifogástalanságáról.

A felvételre kijelöltek folyó évi június hó 29-én délelőtt 9 órakor vizsgálatot tesznek a zenei hallásból. A fől-vétel e vizsgálat eredményétől is függ.

A folyamodók okmányaikhoz egy negyedret nagyságú, kellően felbélyegzett és címkével ellátott borítékot is mellékeljenek.

Égész évi tandíj: 70 P. mellékdíjak összege 27 P. A tandíj félévi előleges részletekben, a mellékdíjak a beírás alkalmával fizetendők. A növendékek 20 százaléka tandíjmentes.

Az intézettel egy épületben elhelyezett polgári leányiskolával és leányközépiskolával közös internátusban (igazgató: Koncz Aurélné leánygimnáziumi igazgató) a követ-

kezdő díjak állapították meg: I. csoport (a növendékek 50%-a) évi 816 P., II. csoport (a növendékek 25%-a) évi 656 P., III. csoport (a növendékek 25%-a) évi 496 P. Minden csoport fizet még évi 16 P felszerelési díjat. A tanítónő-képzőintézetbe felvételt kérő növendékek az internátusba való felvételüket az igazgatótanácshoz címzett, a tanítónő-képzőintézet igazgatóságához folyó évi június 1-ig benyújtott folyamodványban kérhetik, amelyhez a II. és III. csoportba felvételüket kérők újkeletű, hiteles, a családfő polgári állását, vagyoni állapotát, jövedelmét, a családtagok számát, azok életkorát és a családfő közvetlen gondozása alatt álló gyermekek számát feltüntetendő községi bizonyítványt is csatoljanak.

Vidéki tanulók vonattal vagy autóbusszal való bejárását csak *kinételesen* engedélyezzük. Az engedélyezés iránti kérvény a felvételi kérvénnyel egyidőben adandó be.

Az intézet igazgatósága.

**Felvétel Diákokthonba.** A mezőtúri református gimnázium Diákokthonában a gyermekeiket taníttató szülők fiaiknak családias, meleg otthont biztosíthatnak. Évi teljes díj 500 P., melyért naponként ötször adunk bőséges étkezést, továbbá mosást és orvosi kezelést. Az intézet modern, kétemeletes épület vízvezetékekkel, külön tanuló-, háló-szobák, társalgók, játéktérrel, mosdók, zenegyakorló. Gondos tanári felügyelet. Református tanítók és lelkészek gyermekei évi 400 P-t fizetnek. Szegénysorsú, jó tanulók még nagyobb kedvezményt is kaphatnak. Tájékoztatót küld a Diákokthon Vezetősége.

#### TARTALOM:

Dr. Juhász Nagy Sándor: Dr. Baťazár Dezső 25 éves jubileámára.  
Baráth Imre: Harminc esztendő.  
Figyelő: Észrevételek egy perjogi kérdéshez.  
Dr. Dancsházy Sándor: Az egyháztörténet jelentősége és tanítása.  
Kecskés Gyula: A püspökladányi Rálczi-harang.  
Horváth Zoltán: Forgácsok.  
Magyarok az Institutio ünnepén Genfben.  
Tudomány és irodalom.  
Hírek az egyházmegyékből.  
Gyászrovat.  
Különlélek.  
Hivatalos értesítés.  
Pályázatok.

### SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. **vasnagykereskedése**  
**Telefon 6. és 15-48. Debrecen.**

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.  
**Magyar gyártmányú zománc-edények,**  
**zsír-bődönök, dísznődlő-kések, húsvágó-gépek.**



**Földek, házak,  
telkek eladása,  
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

## DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához  
**Debrecen, Fűvészkert-utca 16.**

➔ **ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!** ➔

**Magyarország aranykoszorús  
harangöntő mestere**

## Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-  
relési és haranglábgyára

**BUDAPEST, VI., PETNEHÁZY-UTCA 78.**

(VI., Frangepán-utca mellett)

Saját ház!

Telefon: 91-3-53

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.



BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE  
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR  
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek.

Számos egyházi elismerőlevél.

Az 1900. évi párisi világiállításon díszoklevéllel.  
1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel.  
az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-  
díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-  
fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy  
aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vá-  
sáron emléklappal kitüntetve.

**A budapesti Bazilika 7945 kilogram-  
mos új harangja gyáramban készült.**

**Kályhák, tűzhelyek, zománc-  
edények** előnyösen vásárolhatók jótállással

## TÓTH GYULA

vasüzletében  
**DEBRECEN, VÁROSHÁZA ÉPÜLET.**

# Vasúti menetrend.

Érvényes 1936 május 15-től, 1936 október 3-ig.

Gy.	Sz.	Sz.	M.	Gy.	Se.	Sz.	Gy.	Debreceen—Budapest	Sz.	M.	Gy.	Sz.	Gy.	Gy.	Se.	Sz.	
20-50	22-00	2-10	6-13	7-15	12-00	13-22	17-09	Debreceen	é	7-11	8-59	11-50	13-52	15-24	18-41	21-29	4-52
21-06	22-27	2-36	6-40	7-35	12-21	13-17	17-29	Hajdúszoboszló	é	6-41	8-33	11-29	13-27	15-09	18-20	21-07	4-26
21-23	22-57	3-05	7-14	7-59	12-47	14-15	17-54	Püspökladány	é	6-05	8-00	11-04	12-58	14-52	17-55	20-35	3-56
21-24	23-19	3-26	5-50	8-01	12-52	14-23	18-00	Budapest	é	—	—	—	—	12-40	14-40	17-10	—
23-39	—	6-25	10-30	11-00	—	19-20	—	Budapest	é	—	—	7-50	8-30	—	—	—	23-00
—	5-00	—	—	—	16-10	—	21-12	—	é	—	—	—	—	—	—	—	—
M.	Gy.	Sz.	Gy.	Sz.	Sz.	Sz.	Sz.	Debreceen—Nyíregyháza—Misk.	Sz.	Sz.	Se.	Gy.	M.	Gy.	M.	Sz.	
8-00	11-58	14-20	15-26	18-51	21-36	5-15	—	Debreceen	é	7-00	9-00	11-26	17-04	18-32	20-46	0-52	21-33
8-23	12-16	14-16	—	19-14	21-55	5-37	—	Bocskay-kert	é	6-37	8-40	11-05	16-49	18-17	—	0-31	21-13
9-16	12-52	15-34	16-01	19-58	22-33	6-22	—	Nyíregyháza	é	5-46	7-53	10-17	16-10	17-25	20-11	23-40	20-24
11-15	—	18-52	18-52	22-59	—	9-40	—	Miskolc	é	—	5-17	7-31	13-30	13-30	17-38	21-33	17-38
M.	M.	M.	M.	M.	DEBRECEN—FÜZESABONY							Sz.	M.	M.	M.	M.	M.
5-42	12-05	14-19	Csak vasárn. 16-30	19-00	—	—	—	Debreceen	é	6-51	7-29	12-19	16-45	20-08	—	Csak vasárn. 23-20	
5-49	12-12	14-27	16-38	19-11	—	—	—	Debreceen—Vásártér	é	6-43	7-23	12-13	16-39	20-02	—	23-14	
6-32	12-55	15-07	17-20	20-15	—	—	—	Balmazújváros	é	5-41	6-38	11-27	15-54	19-24	—	22-29	
8-42	15-16	19-45	—	—	—	—	—	Füzesabony	é	—	—	9-15	—	16-45	—	—	
Sz.	M.	Sz.	M.	V.	DEBRECEN—TISZALÖK							Sz.	Sz.	M.	V.	Sz.	
5-10	7-30	12-21	14-30	19-40	—	—	—	Debreceen	é	6-41	8-28	11-30	15-34	20-49	—	—	
5-18	7-37	12-27	14-37	19-51	—	—	—	Debreceen—Vásártér	é	6-34	8-22	11-24	15-26	20-43	—	—	
5-35	7-54	12-44	14-54	20-13	—	—	—	Józsa	é	6-16	8-05	11-08	15-03	20-27	—	—	
*5-43	8-04	*12-52	15-02	20-31	—	—	—	Zelemér	é	6-09	*7-54	11-00	14-46	*20-20	—	—	
6-10	8-16	13-07	15-17	20-59	—	—	—	Hajdúböszörmény	é	5-38	7-43	10-49	14-30	20-09	—	—	
7-52	—	14-31	16-38	22-56	—	—	—	Tiszalök	é	4-25	6-16	—	12-00	18-33	—	—	
T.	M.	Sz.	Sz.	DEBRECEN—NAGYKEREKI							Sz.	M.	T.	Sz.	Sz.		
6-08	9-25	14-16	18-58	—	—	—	—	Debreceen	é	7-01	11-40	14-15	18-31	21-13	IX. 8-ig cs. hkn.	IX. 8-ig cs. vnp	
7-22	9-57	14-49	19-30	—	—	—	—	Derecske	é	6-30	11-10	13-28	18-01	20-43	—	—	
8-42	—	15-42	20-27	—	—	—	—	Nagykereki	é	5-38	—	11-29	17-08	19-48	—	—	
M.	M.	T.	DEBRECEN—NAGYLÉTA							T.	M.	M.					
7-52	13-25	19-30	—	—	—	—	—	Debreceen	é	—	—	7-40	10-07	16-53	—	—	
8-54	14-28	21-04	—	—	—	—	—	Nagyléta—Vértes	é	—	—	6-00	9-04	15-30	—	—	
Sz.	T.	Sz.	Sz.	M.	DEBRECEN—NYÍRÁBRÁNY							Sz.	T.	V.	M.		
5-00	8-10	12-25	14-25	18-46	—	—	—	Debreceen	é	7-10	11-36	16-54	21-23	—	—	—	
5-48	19-17	13-15	15-15	19-31	—	—	—	Nyírábrány	é	6-19	10-30	15-47	20-39	—	—	—	
V.	S. a.	S. a.	V.	S. a.	DEBRECEN—NYÍRBÁTOR							V.	S. a.	S. a.	V.	S. a.	
4-31	6-04	12-15	14-00	18-47	—	—	—	Debreceen	é	6-53	9-46	16-18	17-47	22-20	—	—	
4-42	6-11	12-22	14-13	18-54	—	—	—	Debreceen—Vásártér	é	6-42	9-39	16-11	17-36	22-13	—	—	
*5-11	6-30	12-40	14-44	19-12	—	—	—	Gazdasági Akadémia	é	6-11	9-21	15-53	17-07	21-55	—	—	
5-42	6-44	12-54	15-15	19-26	—	—	—	Hajdúsámson	é	5-45	9-07	15-39	16-41	21-41	—	—	
7-31	7-45	13-55	17-12	20-27	—	—	—	Nyírbátor	é	3-46	8-06	14-35	14-48	20-40	—	—	
M.	M.	V.	Debreceen városi fatelep—Dr. Vásáry menedékház							V.	M.	M.					
Vasárn.	Vasárn.	Hétkn.	—	—	—	—	—	Debreceen—városi fatelep	é	—	—	Hétkn.	Vasárn.	Vasárn.	—	—	
8-30	13-30	13-30	—	—	—	—	—	Martinka	é	—	—	7-19	7-20	20-40	—	—	
8-55	13-58	14-22	—	—	—	—	—	Gúth	é	—	—	6-27	6-53	20-15	—	—	
9-33	14-40	15-49	—	—	—	—	—	Dr. Vásáry-menedékház	é	—	—	5-00	6-11	19-28	—	—	
9-50	14-58	—	—	—	—	—	—	—	é	—	—	—	5-52	19-20	—	—	

Debreceen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1936—1020.